

Bruksela, 27 października 2021 r.
(OR. pl)

13290/21

WTO 247

PISMO PRZEWODNIE

Od:	Sekretarz generalna Komisji Europejskiej (podpisała dyrektor Martine DEPREZ)
Data otrzymania:	27 października 2021 r.
Do:	Jeppe TRANHOLM-MIKKELSEN, sekretarz generalny Rady Unii Europejskiej
Nr dok. Kom.:	COM(2021) 654 final
Dotyczy:	SPRAWOZDANIE KOMISJI DLA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO, RADY, EUROPEJSKIEGO KOMITETU EKONOMICZNO-SPOŁECZNEGO I KOMITETU REGIONÓW z wdrażania i egzekwowania umów handlowych UE

Delegacje otrzymują w załączeniu dokument COM(2021) 654 final.

Zał.: COM(2021) 654 final

KOMISJA
EUROPEJSKA

Bruksela, dnia 27.10.2021 r.
COM(2021) 654 final

**SPRAWOZDANIE KOMISJI DLA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO, RADY,
EUROPEJSKIEGO KOMITETU EKONOMICZNO-SPOŁECZNEGO I KOMITETU
REGIONÓW**

z wdrażania i egzekwowania umów handlowych UE

{SWD(2021) 297 final}

SPIS TREŚCI

I.	Wprowadzenie	2
II.	Wykorzystanie w pełni możliwości, jakie oferują umowy handlowe UE	8
II.1	Handel z partnerami preferencyjnymi – najważniejsze zmiany w 2020 r.....	8
II.2	Przyspieszenie wdrażania umów handlowych UE: przykłady z czterech regionów (Azja, Ameryki, kraje sąsiadujące oraz państwa Afryki, Karaibów i Pacyfiku).....	13
III.	Wspieranie korzystania z umów handlowych przez małe i średnie przedsiębiorstwa	25
IV.	Usuwanie barier i poszukiwanie rozwiązań.....	31
IV.1	Aktualna sytuacja w zakresie barier handlowych oraz ich usuwania w roku pełnym wyzwania 31	
IV.2	Ułatwianie składania skarg: pojedynczy punkt kontaktowy.....	39
V.	Dwustronne i wielostronne egzekwowanie zobowiązań handlowych: rozstrzyganie sporów .	40
V.1	Wykorzystywanie mechanizmów rozstrzygania sporów.....	40
V.2	Odnowienie puli arbitrów i ekspertów w dziedzinie handlu i zrównoważonego rozwoju ...	44
V.3	Reagowanie na przeszkody w rozwiązywaniu sporów	45

Roczne sprawozdanie z wdrażania i egzekwowania za 2021 r.

I. Wprowadzenie

Niniejszy dokument jest pierwszym skonsolidowanym sprawozdaniem Komisji dotyczącym działań w zakresie wdrażania i egzekwowania umów handlowych. Zostało ono sporządzone w następstwie mianowania w dniu 24 lipca 2020 r. pierwszego w Komisji **głównego urzędnika ds. egzekwowania przepisów handlowych**, którego zadaniem jest nadzorowanie skutecznego wdrażania i egzekwowania umów i porozumień handlowych UE oraz ich egzekwowanie, posiadającego wyraźne upoważnienie do składania sprawozdań Parlamentowi Europejskiemu, jak również Radzie i ogółowi społeczeństwa. Niniejsze sprawozdanie, które będzie publikowane corocznie, jest głównym instrumentem służącym temu celowi.

To przejście w kierunku **jeszcze skuteczniejszego wdrażania i egzekwowania** zobowiązań handlowych w czasie trwania kadencji Komisji pod przewodnictwem Ursuli von der Leyen wynika z dwóch głównych czynników: po pierwsze, po dziesięcioletnim okresie intensywnych i udanych negocjacji w sprawie rozszerzenia unijnej sieci umów preferencyjnych UE musi obecnie w coraz większym stopniu koncentrować się na ich pełnym i skutecznym wdrażaniu. Po drugie, w ciągu ostatnich kilku lat bardzo zmieniły się globalne realia polityki handlowej i pojawiły się nowe wyzwania. Obejmuje to strukturalne zakłócenia równowagi, problemy związane z równymi warunkami działania i dostępem do rynku oraz stosowaniem przez partnerów handlowych UE w celach politycznych nieuzasadnionych jednostronnych środków ograniczających lub nawet środków przymusu gospodarczego, którymi UE musi zająć się w bardziej stanowczy sposób.

Struktura sprawozdania

Niniejsze sprawozdanie obejmuje **cztery obszary priorytetowe w zakresie wdrażania i egzekwowania**:

1. wykorzystanie w pełni możliwości, jakie oferują umowy handlowe UE (sekcja II);
2. wspieranie korzystania z umów handlowych przez małe i średnie przedsiębiorstwa (sekcja III);
3. usuwanie barier i poszukiwanie rozwiązań (sekcja IV); oraz
4. dwustronne i wielostronne egzekwowanie zobowiązań handlowych: rozstrzyganie sporów (sekcja V).

W sprawozdaniu przedstawiono wpływ najważniejszych pod względem gospodarczym umów handlowych UE oraz działań Komisji mających na celu usunięcie barier handlowych i inwestycyjnych na rynkach państw trzecich. Konsoliduje ono w ramach jednego sprawozdania dawne roczne sprawozdanie z wdrażania umów handlowych UE¹

¹ Pierwsze sprawozdanie opublikowane w 2017 r.; czwarte i ostatnie sprawozdanie: COM(2020) 705 z 12 listopada, dostępne pod adresem: [https://ec.europa.eu/transparency/documents-register/detail?ref=COM\(2020\)705&lang=pl](https://ec.europa.eu/transparency/documents-register/detail?ref=COM(2020)705&lang=pl)

i towarzyszący mu dokument roboczy służb Komisji oraz dawne roczne sprawozdanie w sprawie barier w handlu i inwestycjach². W niniejszym sprawozdaniu przedstawiono informacje na temat działań podjętych przez Komisję we współpracy z państwami członkowskimi w ramach strategii dostępu do rynku w celu poprawy dostępu do rynku i wsparcia MŚP w jak najlepszym wykorzystaniu umów handlowych UE, a także pokazano, w jaki sposób Komisja współpracuje ze społeczeństwem obywatelskim. Zawiera ono również informacje na temat działań w zakresie egzekwowania prawa handlowego podejmowanych przez Komisję w ramach mechanizmów rozstrzygania sporów Światowej Organizacji Handlu (WTO), na podstawie dwustronnych umów handlowych oraz zgodnie z rozporządzeniem UE w sprawie barier handlowych³. Ponadto w sprawozdaniu przedstawiono dane statystyczne dotyczące handlu i inwestycji w odniesieniu do 37 głównych umów handlowych UE na 2020 r. (towary) i 2019 r. (usługi) oraz omówiono istotne zmiany, jakie zaszły do końca drugiego kwartału 2021 r.

W związku z tym, że umowa o handlu i współpracy między Zjednoczonym Królestwem a UE weszła w życie dopiero w dniu 1 maja 2021 r. (tymczasowo stosowana od dnia 1 stycznia), zostanie ona uwzględniona w edycji niniejszego sprawozdania z 2022 r.

Dokument roboczy służb Komisji towarzyszący⁴ niniejszemu sprawozdaniu zawiera dodatkowe informacje uzupełniające jego sekcję II.2 na temat każdej z 37 głównych umów handlowych UE, które miały zastosowanie przez znaczny okres w 2020 r. Dokument roboczy służb Komisji zawiera również informacje uzupełniające sekcję IV.1 sprawozdania, w szczególności wykaz nowych zarejestrowanych barier oraz barier całkowicie lub częściowo usuniętych w 2020 r.

Obszary objęte odrębnym sprawozdaniem (narzędzia jednostronne)

Następujące obszary wdrażania i egzekwowania są przedmiotem odrębnych sprawozdań Komisji:

1. stosowanie **instrumentów ochrony handlu** w przypadku przywozu towarów po cenach dumpingowych lub subsydiowanych wyrządzającego szkodę przemysłowi UE lub działania mające na celu zwalczanie podrabiania towarów lub innych naruszeń praw własności intelektualnej przedsiębiorstw UE za granicą są objęte rocznym *sprawozdaniem na temat ochrony handlu*⁵ oraz publikowanym przez Komisję dwa

² Pierwsze sprawozdanie opublikowane w 2010 r.; dziesiąte i ostatnie sprawozdanie: COM(2020) 236 z 15 czerwca, dostępne pod adresem: [https://ec.europa.eu/transparency/documents-register/detail?ref=COM\(2020\)236&lang=pl](https://ec.europa.eu/transparency/documents-register/detail?ref=COM(2020)236&lang=pl)

³ Rozporządzenie (UE) 2015/1843 ustanawiające procedury unijne w zakresie wspólnej polityki handlowej w celu zapewnienia wykonania praw Unii zgodnie z zasadami handlu międzynarodowego, w szczególności tymi ustanowionymi pod auspicjami Światowej Organizacji Handlu (tekst jednolity); Dz.U. L 272 z 16.10.2015, s. 1.

⁴ <https://trade.ec.europa.eu/doclib/html/159786.htm>

⁵ 39. sprawozdanie roczne Komisji dla Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie unijnych działań antydumpingowych, antysubsydyjnych i ochronnych oraz stosowania instrumentów ochrony handlu przez państwa trzecie wobec UE w 2020 r.; https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2021/august/tradoc_159782.PDF

razy do roku *sprawozdaniem na temat praw własności intelektualnej*⁶ i *listą zagrożeń związanych z piractwem i podrabianiem produktów*⁷;

2. stosowanie przez Komisję **narzędzi polityki w zakresie kontroli wywozu i inwestycji**, w szczególności rozporządzenia UE w sprawie kontroli wywozu produktów podwójnego zastosowania⁸ oraz unijnego mechanizmu kontroli bezpośrednich inwestycji zagranicznych⁹, zostanie uwzględnione w sprawozdaniach, które mają zostać przedstawione w połowie listopada 2021 r. i które po raz pierwszy zapewnią szczegółowy przegląd kontroli inwestycji strategicznych i wywozu w UE. Wspomniane kontrole były przedmiotem sprawozdań przedstawianych na zasadzie dobrowolności od 2013 r. Zgodnie z nowym rozporządzeniem w sprawie kontroli wywozu przedkładanie rocznych sprawozdań jest obecnie obowiązkowe i zastosowanie mają wymagania przejrzystości;
3. ponadto informacje na temat działalności i monitorowania oraz działań w zakresie egzekwowania w ramach ogólnego systemu preferencji taryfowych (GSP) UE przedstawiane są również w odrębnym sprawozdaniu publikowanym co 2–3 lata. W dniu 22 września 2021 r. Komisja przyjęła wniosek dotyczący nowego rozporządzenia w sprawie GSP¹⁰, które będzie stosowane od dnia 1 stycznia 2024 r.

Nowe narzędzia wprowadzone w 2020 r.

Priorytet nadany skutecznemu wdrażaniu i egzekwowaniu skłonił również Komisję do wprowadzenia w drugiej części 2020 r. **nowych narzędzi skierowanych bezpośrednio do społeczności zainteresowanych stron**, aby zaangażować je w działania Komisji w tym obszarze i zwiększyć skuteczność tych działań.

- ✓ W październiku 2020 r., w odpowiedzi na konkretne wnioski zainteresowanych stron i Parlamentu Europejskiego, Komisja uruchomiła nowy portal „**Access to Markets**” (A2M)¹¹, zapewniający łatwo dostępne informacje w wielu językach na temat funkcjonowania umów handlowych UE w praktyce i obejmujący specjalne funkcje ułatwiające podmiotom gospodarczym zrozumienie ich bardziej złożonych elementów. Portal A2M zawiera specjalne narzędzia, które wspierają osoby

⁶ Sprawozdanie w sprawie ochrony i egzekwowania praw własności intelektualnej w państwach trzecich z dnia 27 kwietnia 2021 r.; https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2021/april/tradoc_159553.pdf

⁷ Prowadzona przez Komisję lista zagrożeń związanych z piractwem i podrabianiem produktów; dokument roboczy służb Komisji (2020) 360 final z 14 grudnia 2020 r.; https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2020/december/tradoc_159183.pdf

⁸ Rozporządzenie (UE) 2021/821 z dnia 20 maja 2021 r. ustanawiające unijny system kontroli wywozu, pośrednictwa, pomocy technicznej, tranzytu i transferu produktów podwójnego zastosowania (wersja przekształcona), Dz.U. L 206 z 11.6.2021, s. 1 (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=CELEX:32021R0821>) (wcześniej rozporządzenie Rady (WE) nr 428/2009 z dnia 5 maja 2009 r. ustanawiające wspólnotowy system kontroli wywozu, transferu, pośrednictwa i tranzytu w odniesieniu do produktów podwójnego zastosowania, Dz.U. L 134 z 29.5.2009, s. 1 (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=CELEX:32009R0428>)).

⁹ Rozporządzenie (UE) 2019/452 ustanawiające ramy monitorowania bezpośrednich inwestycji zagranicznych w Unii; Dz.U. L 79I z 21.3.2019, s. 1.

¹⁰ https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2021/september/tradoc_159803.pdf

¹¹ <https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/pl/home>

i przedsiębiorstwa każdej wielkości w jak najlepszym wykorzystywaniu umów handlowych UE (np. narzędzie samooceny reguł pochodzenia, ROSA). Ma to na celu dalsze ułatwienie przedsiębiorstwom dostępu do rynków państw trzecich.

- ✓ W listopadzie 2020 r. Komisja ustanowiła w ramach Dyrekcji Generalnej ds. Handlu **pojedynczy punkt kontaktowy**¹², obejmujący również mechanizm rozpatrywania skarg, aby umożliwić wszystkim zainteresowanym stronom mającym siedzibę w UE składanie skarg dotyczących ewentualnego nieprzestrzegania przez państwa trzecie ich międzynarodowych zobowiązań handlowych wobec UE. Pojedynczy punkt kontaktowy traktuje na równi skargi związane z dostępem do rynku i skargi związane ze zobowiązaniami w zakresie handlu i zrównoważonego rozwoju oraz skargi związane z GSP. To nowe narzędzie jest dostępne za pośrednictwem portalu A2M. Zestaw wytycznych operacyjnych¹³ prowadzi użytkowników krok po kroku przez informacje, które należy uwzględnić, aby złożyć skargę. W celu zapewnienia większej przejrzystości i wsparcia w procesie składania skarg wytyczne te zaktualizowano w oparciu o dane dotyczące pierwszych miesięcy funkcjonowania systemu składania skarg. W ciągu najbliższych dwunastu miesięcy zakres i funkcjonalność portalu A2M i pojedynczego punktu kontaktowego będą nadal udoskonalane w oparciu o informacje zwrotne regularnie przekazywane przez zainteresowane strony.

Wprowadzenie nowych narzędzi, które mogą być bezpośrednio wykorzystywane przez zainteresowane strony, stanowi uzupełnienie działań w zakresie wdrażania i egzekwowania inicjowanych przez służby Komisji **z urzędu**, tj. w ramach uprawnień administracyjnych Komisji.

W niniejszym sprawozdaniu przeanalizowano sposób, w jaki te usprawnienia w ogólnym ujęciu doprowadziły do konkretnych efektów będących wynikiem:

- **bardziej systematycznego wykorzystywania struktur instytucjonalnych** ustanowionych na podstawie umów handlowych UE (zwłaszcza sieci komitetów i podkomitetów w ramach umów preferencyjnych UE) w celu zapewnienia skutecznej realizacji zobowiązań przez państwa trzecie i rozwiązywania problemów związanych z barierami w dostępie do rynku;
- aktywnej **mobilizacji „ekosystemu” partnerstwa na rzecz dostępu do rynku** w celu zapobiegania barierom w handlu i ich usuwania, w tym Komisji, państw członkowskich i organów przedstawicielskich zainteresowanych stron z UE, zarówno w Brukseli, jak i w państwach trzecich (mobilizując, w przypadku Komisji, sieć delegatur Unii i ambasad państw członkowskich), aby zająć się kwestiami nieprzestrzegania przepisów przez państwa trzecie;
- wysokiego poziomu aktywności w zakresie **korzystania z mechanizmów rozstrzygania sporów** w ramach WTO oraz na podstawie dwustronnych umów

¹² https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/pl/ip_20_2134

¹³ https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2020/november/tradoc_159074.pdf

handlowych, w przypadku których UE wszczęła cztery takie postępowania (i wygrała dwa spory w 2020 r. i na początku 2021 r., odpowiednio z Ukrainą i Koreą Południową); a także zakończenia dwóch dochodzeń prowadzonych na podstawie rozporządzenia w sprawie barier handlowych;

- ciągłego **angażowania przedstawicieli społeczeństwa obywatelskiego** we wdrażanie umów i porozumień handlowych UE, a w szczególności w realizację wynikających z nich zobowiązań w zakresie handlu i zrównoważonego rozwoju, w tym poprzez **wewnętrzne grupy doradcze** i fora społeczeństwa obywatelskiego oraz wsparcie ich działań, jak również partnerstwa z organizacjami międzynarodowymi, takimi jak MOP.

Nowe instrumenty ustawodawcze wprowadzone w latach 2020 i 2021

W szeroko pojętym obszarze egzekwowania przepisów handlowych od stycznia 2020 r. UE **wzmocniła swoje instrumenty prawne związane z egzekwowaniem przepisów.**

W dniu 11 października 2020 r. weszło w życie **rozporządzenie UE w sprawie monitorowania bezpośrednich inwestycji zagranicznych**, dzięki któremu uruchomiono mechanizm współpracy¹⁴. W dniu 12 lutego 2021 r. weszło w życie zmienione **rozporządzenie UE w sprawie egzekwowania zasad handlu**¹⁵, które pomaga przezwyciężyć ewentualny paraliż unijnych ram rozstrzygania sporów i rozszerza zakres działań naprawczych w wyniku sporu handlowego. Zmienione **unijne rozporządzenie w sprawie kontroli wywozu** weszło w życie w dniu 9 września 2021 r.¹⁶

Uzupełnienie zestawu narzędzi

Ponadto Komisja **kontynuuje prace nad szeregiem innych ważnych instrumentów legislacyjnych i innych instrumentów**, aby uzupełnić zestaw narzędzi. Instrumenty te w ujęciu łącznym zapewniają lepsze przygotowanie UE do reagowania na wyzwania związane z handlem międzynarodowym, w szczególności dzięki 1) środkom egzekwowania (poprzez rozporządzenie w sprawie egzekwowania zasad handlu oraz tymczasowy arbitraż odwoławczy) zobowiązań wynegocjowanych w ramach umów handlowych; 2) autonomicznym przepisom/instrumentom mającym na celu zapewnienie równych warunków działania w tradycyjnych dziedzinach handlu i inwestycji (np. instrument dotyczący subsydiów zagranicznych, możliwe przyjęcie instrumentu dotyczącego udzielania zamówień publicznych w kontekście międzynarodowym); 3) autonomicznym przepisom/instrumentom zapewniającym ochronę interesów UE w obszarach gospodarczych związanych głównie z bezpieczeństwem (np. monitorowanie bezpośrednich inwestycji zagranicznych, kontrola

¹⁴ Zob. przypis 9.

¹⁵ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/167 z dnia 10 lutego 2021 r. zmieniające rozporządzenie (UE) nr 654/2014 dotyczące wykonywania praw Unii w zakresie stosowania i egzekwowania zasad handlu międzynarodowego; Dz.U. L 49 z 12.2.2021, s. 1.

¹⁶ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/PDF/?uri=OJ:L:2021:206:FULL&from=EN>

wywozu, instrument na rzecz zwalczania środków przymusu) oraz (4) narzędziom wspierającym ambitne cele UE w zakresie zielonej transformacji i zrównoważonego rozwoju.

Poniżej przedstawiono konkretne bieżące inicjatywy:

- **wniosek Komisji w sprawie instrumentu dotyczącego udzielania zamówień publicznych w kontekście międzynarodowym**, w odniesieniu do którego prace postępujące w Radzie¹⁷ otwierają obecnie drogę do jego sfinalizowania w nadchodzących miesiącach;
- wniosek Komisji w sprawie nowego instrumentu prawnego służącego zwalczaniu **zakłóceń powodowanych przez subsydia zagraniczne**¹⁸ na rynku wewnętrznym;
- przygotowywany wniosek Komisji w sprawie nowego instrumentu prawnego służącego zwalczaniu **przymusu gospodarczego** ze strony państw trzecich;
- przygotowywany wniosek Komisji w sprawie nowych instrumentów prawnych dotyczących **obowiązkowego zachowania należytej staranności i wylesiania**;
- rozpoczęcie latem 2021 r. **przeglądu 15-punktowego planu działania (przegląd rozdziałów dotyczących handlu i zrównoważonego rozwoju)**¹⁹.

Oprócz ciągłego, opartego na zasadach i proporcjonalnego korzystania z tradycyjnych instrumentów handlowych (antydumping, wyrównywanie subsydiów) te wzmocnione narzędzia oraz ponowna koncentracja Komisji na egzekwowaniu zapewniają ciągłość polityki.

W miarę jak Komisja kontynuuje opracowywanie nowych i ulepszonych narzędzi i instrumentów mających na celu rozwiązanie wielorakich problemów związanych z wdrażaniem i egzekwowaniem, współpraca z państwami członkowskimi i zainteresowanymi stronami (przedsiębiorstwami, organizacjami promocji handlu, partnerami społecznymi, grupami społeczeństwa obywatelskiego, organizacjami pozarządowymi) nabiera coraz większego znaczenia, tak samo jak współpraca z państwami trzecimi o podobnych poglądach, aby nadać rzeczywistego charakteru podpisanym zobowiązaniom i zagwarantować, że wspomniane narzędzia i instrumenty będą w praktyce nadal przynosić rzeczywiste rezultaty.

¹⁷ W dniu 2 czerwca 2021 r. Rada uzgodniła mandat do negocjacji z Parlamentem w sprawie instrumentu dotyczącego udzielania zamówień publicznych w kontekście międzynarodowym; zob. <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-9175-2021-INIT/en/pdf>

¹⁸ Wniosek dotyczący rozporządzenia w sprawie subsydiów zagranicznych zakłócających rynek wewnętrzny z dnia 5 maja 2021 r.; COM(2021) 223 final; zob. https://ec.europa.eu/competition/international/overview/proposal_for_regulation.pdf

¹⁹ Konsultacje publiczne w sprawie 15-punktowego planu działania w zakresie rozdziałów dotyczących handlu i zrównoważonego rozwoju rozpoczęły się 27 lipca i potrwały do 31 października 2021 r.; https://trade.ec.europa.eu/consultations/index.cfm?consul_id=301

II. Wykorzystanie w pełni możliwości, jakie oferują umowy handlowe UE

II.1 Handel z partnerami preferencyjnymi – najważniejsze zmiany w 2020 r.

Statystyki przedstawione w tej podsekcji na temat zmian przepływów handlowych opierają się na danych Eurostatu dotyczących UE-27 z marca 2021 r. i odnoszą się do 37 głównych umów preferencyjnych²⁰ z 67 partnerami, stosowanych przez cały 2020 r. i obejmujących ponad 90 % handlu UE na warunkach preferencyjnych. Więcej szczegółowych informacji na temat tych 37 głównych umów preferencyjnych znajduje się w dokumencie roboczym służb Komisji²¹ załączonym do niniejszego sprawozdania. Dane dotyczące korzystania z preferencji taryfowych przez kraje partnerskie objęte umową preferencyjną i eksporterów z UE są publikowane oddzielnie na stronie internetowej Komisji²² w celu zwiększenia przejrzystości i zachęcenia stowarzyszeń przedsiębiorców i państw członkowskich do prowadzenia własnych badań i określenia czynników, które sprzyjają prowadzeniu handlu w ramach umów handlowych UE lub nie. Tendencje dotyczące korzystania z preferencji uwzględnia się również w regularnej ocenie *ex post* umów UE oraz w konkretnych pracach sektorowych²³.

W 2020 r. prawie jedna trzecia handlu UE odbywała się w ramach umów preferencyjnych...

Wartość handlu z 67 partnerami handlowymi objętymi tą sekcją w 2020 r. wyniosła 1 167 mld EUR, co stanowi 32,0 % całkowitego handlu zagranicznego UE, z czego 646 mld EUR przypadało na wywóz, a 521 mld EUR na przywóz, skutkując nadwyżką w handlu UE w wysokości 124 mld EUR²⁴.

Wykres 1: Handel zewnętrzny UE (2020 r.)

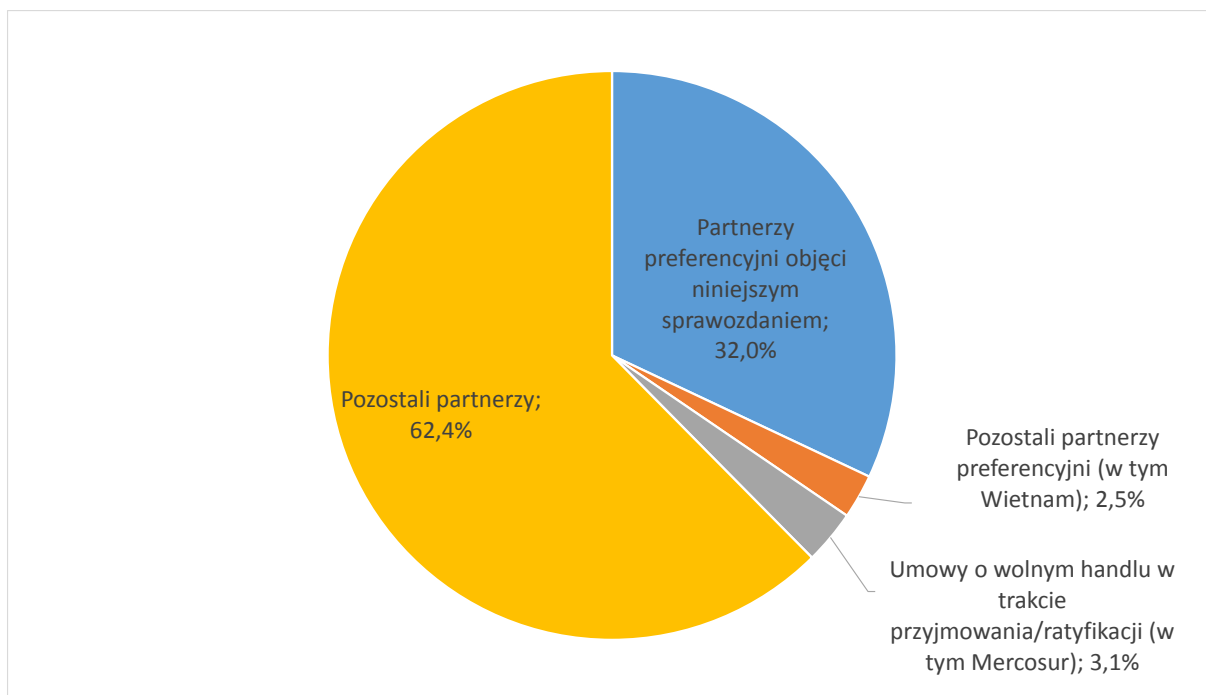
²⁰ Ponieważ umowa UE z Wietnamem weszła w życie dopiero w dniu 1 sierpnia, nie uwzględniono jej jeszcze w ocenie ilościowej (statystykach) przedstawionej poniżej. Umowa o handlu i współpracy między Zjednoczonym Królestwem a UE, która weszła w życie w dniu 1 stycznia 2021 r., nie została uwzględniona w niniejszym sprawozdaniu, ponieważ nie była stosowana w 2020 r.

²¹ <https://trade.ec.europa.eu/doclib/html/159786.htm>

²² <https://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/negotiations-and-agreements/>

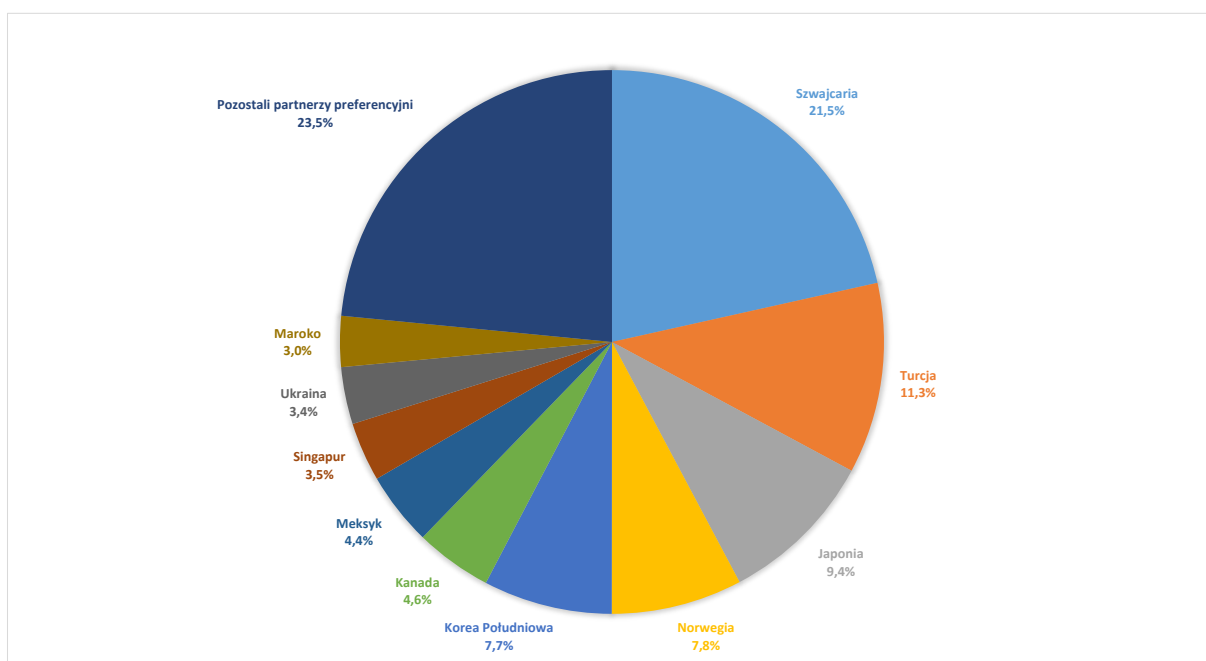
²³ Na przykład spotkania grup roboczych ds. dostępu do rynku zajmujących się wyrobami włókienniczymi i skórzanymi, obuwiami, oponami i wyrobami medycznymi, które odbyły się w latach 2020 i 2021.

²⁴ Wartość handlu ze wszystkimi 77 preferencyjnymi partnerami handlowymi w 2020 r. wyniosła 1 259 mld EUR, co stanowiło 34,5 % całkowitego handlu zagranicznego UE, z czego 672 mld EUR przypadało na wywóz, a 586 mld EUR na przywóz, skutkując nadwyżką w handlu UE w wysokości 86 mld EUR.

Jak przedstawiono na wykresie 2 poniżej, największym preferencyjnym partnerem UE pozostała Szwajcaria, na którą przypada 21,5 % handlu UE z 67 partnerami handlowymi objętymi niniejszym sprawozdaniem, a na kolejnych miejscach znalazły się Turcja (11,3 %), Japonia (9,4 %), Norwegia (7,8 %) i Korea Południowa (7,7 %). Na tych pięciu partnerów przypada łącznie ponad połowa handlu UE na warunkach preferencyjnych (57,7 %). Jeśli chodzi o ogólną wymianę handlową, Szwajcaria jest czwartym partnerem UE za Chinami, USA i Wielką Brytanią, natomiast Turcja, Japonia, Norwegia i Korea Południowa zajmują miejsca od szóstego do dziewiątego za Rosją oraz przed Indiami.

Wykres 2: Handel towarami w UE w podziale na partnerów preferencyjnych (2020 r.)

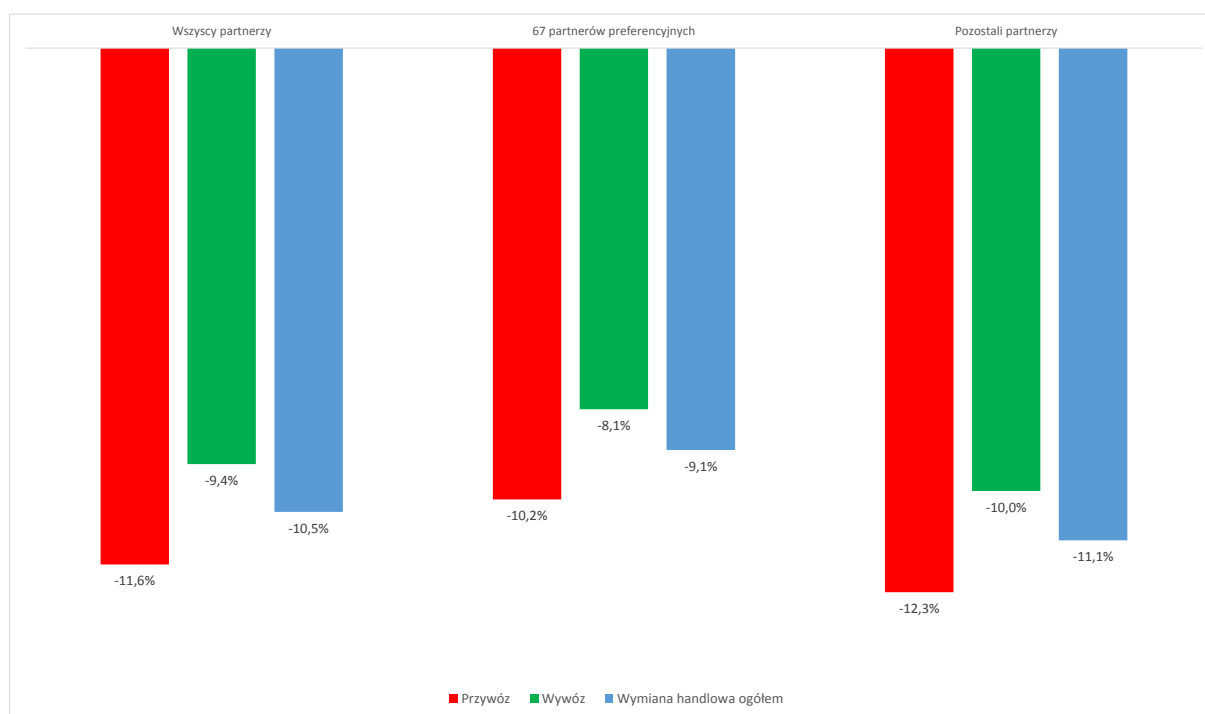

COVID-19 spowodował poważny wstrząs gospodarczy, jednak handel w ramach umów preferencyjnych odnotował niższy spadek

Gospodarczy wpływ pandemii COVID-19 był poważny, a handel z 67 preferencyjnymi partnerami UE zmniejszył się o 9,1 %. Istniały jednak godne uwagi wyjątki – na przykład odnotowano wzrost wywozu chemikaliów (w dużej mierze spowodowany 10-procentowym wzrostem wywozu produktów farmaceutycznych w ramach umów objętych sprawozdaniem). Ogólnie rzecz biorąc, nadwyżka w handlu produktami przemysłowymi UE z 67 partnerami wyniosła 116,8 mld EUR, co stanowi wzrost o 2,1 mld EUR w porównaniu z 2019 r.

Jak przedstawiono na wykresie 3 poniżej, handel UE na warunkach preferencyjnych odnotował niższy spadek niż handel UE z jej partnerami niepreferencyjnymi (-11,1 %) i handel z resztą świata (-10,5 %). Ta sama tendencja znalazła odzwierciedlenie w preferencyjnym wywozie towarów, przy czym spadki były o około 2 punkty procentowe mniejsze niż w przypadku handlu na warunkach niepreferencyjnych.

Wykres 3: Roczny wzrost handlu w podziale na partnerów (2019–2020)

Handel produktami rolno-spożywczymi z partnerami preferencyjnymi *rosł dwa razy szybciej niż ogólny handel produktami rolno-spożywczymi*

Handel produktami rolno-spożywczymi z partnerami preferencyjnymi wzrósł o 2,2 %, tj. zmniejszył się w porównaniu z 8,7-procentowym wzrostem w 2019 r., jednak nadal rósł on dwukrotnie szybciej niż ogólny handel produktami rolno-spożywczymi (który wzrósł o 1 %). Wywóz produktów rolno-spożywczych w ramach umów preferencyjnych wzrósł o 1,8 %, natomiast przywóz wzrósł o 2,7 %.

Łotewskie zboże trafia do Japonii

Umowa o partnerstwie gospodarczym między Unią Europejską a Japonią pomogła przedsiębiorstwu Dobeles dzirnavnieks, wiodącemu przetwórcy zbóż w państwach bałtyckich i największemu producentowi makaronu w Europie Północnej, zdobyć pozycję na rynku w Japonii. „Jasne ramy, które UE ustanowiła dla wywozu, mają kluczowe znaczenie dla naszej firmy w ekspansji na nowe rynki. Nasz zrównoważony model produkcji i postępy, jakie osiągamy w zakresie produkcji ekologicznej, oferują wysoki potencjał wzrostu dla Dobeles dzirnavnieks w UE i poza nią”. (Kristaps Amsils, Prezes Zarządu, AS Dobeles dzirnavnieks)

Badanie Komisji dotyczące handlu produktami rolno-spożywczymi potwierdza podejście UE

W opublikowanym w dniu 26 stycznia 2021 r. badaniu prospektywnym²⁵ Komisji przeanalizowano oczekiwane łączne skutki gospodarcze trwających i przyszłych negocjacji

²⁵ https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/food-farming-fisheries/trade/documents/jrc-cumulative-economic-impact-of-trade-agreements-on-eu-agriculture_en.pdf

handlowych dotyczących sektora rolnego UE do 2030 r., jak również konkretne wyniki dla określonych produktów rolnych po zawarciu 12 umów handlowych. W badaniu stwierdzono, że łączne wdrożenie 12 umów o wolnym handlu doprowadzi do wyważonego wzrostu zarówno wywozu produktów rolno-spożywczych z Unii, jak i ich przywozu do Unii, przy nieco wyższym wzroście wywozu. Badanie potwierdziło również, że podejście UE polegające na zapewnieniu lepszego dostępu do rynku w formie kontyngentów taryfowych dla produktów najbardziej wrażliwych (głównie wołowiny, baraniny, drobiu, cukru i ryżu) umożliwiło UE lepszą ochronę powiązanych sektorów.

W 2020 r. Komisja, zgodnie z wymogami określonymi w odpowiednich rozporządzeniach, ponownie monitorowała przywóz niektórych produktów przemysłowych i rolno-spożywczych do UE...

Szczególne obowiązki w zakresie monitorowania (Korea Południowa, partnerzy z Ameryki Łacińskiej)

Komisja, zgodnie z wymogami określonymi w rozporządzeniu (UE) nr 511/2011²⁶, monitorowała przywóz z Korei Południowej kluczowych części samochodowych i elektroniki od najważniejszych dostawców (spoza UE). W 2020 r. przywóz silników i części z Korei zmniejszył się o 19 %, natomiast przywóz głównych części samochodowych nieznacznie wzrósł (+5 %). W tym samym czasie przywóz pojazdów z Korei do UE zmniejszył się o 16 %.

Komisja monitorowała również przywóz do UE świeżych bananów z Kolumbii, Ekwadoru i Peru, a także z Ameryki Środkowej, zgodnie z wymogami określonymi w rozporządzeniach UE nr 19/2013²⁷ i nr 20/2013²⁸. Zmiany w przywozie w 2020 r. nie uzasadniały żadnych działań następczych. Komisja będzie nadal przeprowadzać regularne analizy stanu rynku i unijnych producentów bananów oraz, w razie potrzeby, badać sytuację we współpracy z państwami członkowskimi i zainteresowanymi stronami.

Handel usługami zmniejszył się, mimo to UE utrzymała nadwyżkę w sektorze usług...

W przypadku preferencyjnego **handlu usługami** najnowsze dostępne dane dotyczą 2019 r. (sprzed pandemii COVID-19). Handel usługami z 67 partnerami objętymi niniejszym sprawozdaniem wzrósł o 7,8 %, przy czym wzrost ten był wolniejszy niż w przypadku całkowitego handlu usługami poza UE (+10,5 %). Jednocześnie handel usługami z 19 objętymi niniejszym sprawozdaniem partnerami preferencyjnymi, którzy podjęli zobowiązania w zakresie usług²⁹, wzrósł o 14 %, a więc bardziej niż całkowity handel usługami UE. W preferencyjnym handlu usługami ze wszystkimi 67 partnerami objętymi tą sekcją odnotowano nadwyżkę handlową w wysokości 90 mld EUR, która stanowi jednak spadek o 7,8 % w porównaniu z 2018 r. Największy wzrost handlu usługami odnotowano między UE i jej partnerami z AKP (40 %) oraz trzema partnerami DCFTA (Mołdawią, Gruzją i Ukrainą: 16 %).

²⁶ Rozporządzenie (UE) nr 511/2011 (Dz.U. L 145 z 31.5.2011, s. 19); <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/pl/ALL/?uri=CELEX:32011R0511>

²⁷ Rozporządzenie (UE) nr 19/2013 (Dz.U. L 17 z 19.1.2013, s. 1); <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=CELEX%3A32013R0019>

²⁸ Rozporządzenie (UE) nr 20/2013 (Dz.U. L 17 z 19.1.2013, s. 13); <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=CELEX%3A32013R0020>

²⁹ Norwegia, Ukraina, Mołdavia, Gruzja, Chile, Ameryka Środkowa, państwa andyjskie, Meksyk, Kanada, CARIFORUM, Korea Południowa i Japonia.

II.2 Przyspieszenie wdrażania umów handlowych UE: przykłady z czterech regionów (Azja, Ameryki, kraje sąsiadujące oraz państwa Afryki, Karaibów i Pacyfiku)³⁰

A. Monitorowanie zobowiązań w ramach umów handlowych UE i promowanie nowych umów

Monitorowanie tego, co dzieje się w praktyce, jest kluczowym elementem skutecznego wdrażania...

Od samego początku Komisja **proaktywnie monitoruje ramy legislacyjne istotne dla realizacji** zobowiązań przez kraje partnerskie. W niektórych przypadkach Komisja organizuje przetargi na specjalne projekty, aby uzyskać **dokładny obraz aktualnej sytuacji w zakresie wdrażania po stronie kraju partnerskiego**, zwłaszcza w przypadku bardziej złożonych kwestii (np. kwestii pozataryfowych i kroków wymagających działań legislacyjnych w krajach partnerskich). W tym przypadku zasadnicze znaczenie mają prace delegatur Unii.

- Przykład umowy o partnerstwie gospodarczym między UE a Japonią: dzięki projektowi Instrumentu Partnerstwa o wartości 1 mln EUR (instrument wsparcia na rzecz wdrożenia umowy o partnerstwie gospodarczym między UE a Japonią) uruchomionemu w 2019 r. Komisja, za pośrednictwem swojego zespołu ds. handlu w delegaturze Unii w Tokio, była w stanie monitorować główne działania podejmowane przez Japonię, począwszy od pierwszego roku wdrażania umowy o partnerstwie gospodarczym między UE a Japonią. W sierpniu 2020 r. Komisja opublikowała sprawozdanie z postępu prac obejmujące pierwszy rok wdrażania umowy o partnerstwie gospodarczym³¹, co podczas rozmów z japońskimi partnerami w odpowiednich komitetach pomogło skupić się na nierozstrzygniętych kwestiach, takich jak zamówienia³².

Promowanie nowych umów ma kluczowe znaczenie dla zwiększenia świadomości wśród beneficjentów...

- Przykład umów o wolnym handlu z Singapurem i Wietnamem: w przypadku dwóch najnowszych umów – z Singapurem i Wietnamem – w 2020 r. Komisja uruchomiła dwa projekty w ramach narzędzia wspierania polityki w wysokości odpowiednio 285 000 EUR i 700 000 EUR, aby wesprzeć delegatury Unii w promowaniu tych umów. W przypadku Wietnamu doprowadziło to do działania wspierającego umowę o wolnym handlu między UE a Wietnamem, ale także do wzmocnienia odpowiedzialnych łańcuchów dostaw, zmniejszenia ilości odpadów plastikowych i promowania gospodarki o obiegu zamkniętym. W przypadku Singapuru oprócz monitorowania wdrażania w ramach projektu finansuje się organizację wielu seminariów informacyjnych na temat konkretnych aspektów umowy o wolnym handlu między UE a Singapurem, takich jak cła, ułatwienia w handlu, reguły pochodzenia, zamówienia rządowe i usługi, a także przygotowanie przewodnika dla przedsiębiorstw.

... a współpraca techniczna jest często czynnikiem sprzyjającym lepszemu wdrażaniu umów przez partnerów handlowych UE.

³⁰ Szczegółowe informacje na temat poszczególnych umów stosowanych w 2020 r. przedstawiono w dokumencie roboczym służb Komisji: <https://trade.ec.europa.eu/doclib/html/159786.htm>

³¹ https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2020/november/tradoc_159026.pdf

³² https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2021/march/tradoc_159469.pdf

Monitorowanie uzupełniono **współpracą techniczną** między stronami w zakresie konkretnych kwestii, często wspieraną w ramach projektów unijnych.

- Przykład: w 2020 r. UE i państwa andyjskie dążyły do poprawy wdrażania umowy, na przykład poprzez:
 - ✓ projekt IP Key Latin America³³ w dziedzinie **prawa własności intelektualnej**³⁴;
 - ✓ projekt poświęcony **odpowiedzialnemu prowadzeniu działalności gospodarczej w Ameryce Łacińskiej i na Karaibach**³⁵, wdrażany we współpracy z OECD, MOP i Biurem Wysokiego Komisarza Narodów Zjednoczonych ds. Praw Człowieka;
 - ✓ seminaria poświęcone konkretnym problemom w dziedzinie zdrowia roślin i zwierząt.

B. Wykorzystywanie ram instytucjonalnych określonych w zawartych przez UE umowach o wolnym handlu w celu uzyskania dostępu do rynku, rozwiązywania problemów i dalszej współpracy

Ramy instytucjonalne określone umowach handlowych UE mają zasadnicze znaczenie dla realizacji priorytetów UE w zakresie wdrażania. Ponad 200 komitetów i grup roboczych, z których większość spotyka się co roku, zapewnia strukturę, która stale kontroluje stan wdrażania, aby rozwiązywać pojawiające się problemy. W spotkaniach tych uczestniczą urzędnicy ds. handlu, a także eksperci ze wszystkich departamentów Komisji i organów administracji publicznej krajów partnerskich, np. funkcjonariusze celni odpowiedzialni za stosowanie przepisów lub eksperci ds. ochrony środowiska lub praw pracowniczych. Porządki obrad i sprawozdania tych organów instytucjonalnych są publikowane na stronie internetowej Komisji. W 2020 r. pandemia COVID-19 sprawiła, że prace prowadzone były w dużej mierze w formie wirtualnej.

Ramy instytucjonalne pomogły zapewnić dostęp do rynku

W 2020 r. dzięki temu ukierunkowaniu oraz ramom udało się **otworzyć dalsze możliwości rynkowe** w zakresie handlu towarami i usługami. Wyniki odnotowano nie tylko w dziedzinie środków taryfowych i pozataryfowych, ale także **zamówień publicznych** czy **prawa własności intelektualnej**.

- Umowa o wolnym handlu między UE a Kolumbią: Wspólny Komitet ds. Handlu przyjął decyzję rozszerzającą zakres umowy na sześć nowych kolumbijskich agencji rządowych na szczeblu centralnym;
- Umowa o wolnym handlu między UE a Koreą i umowa o partnerstwie gospodarczym między UE a Japonią: na odpowiednich posiedzeniach ministerialnych w 2021 r. osiągnięto porozumienie w sprawie rozszerzenia wykazu oznaczeń geograficznych chronionych na podstawie umowy odpowiednio o 43 oznaczenia geograficzne UE i 41 koreańskich oznaczeń geograficznych na podstawie umowy między UE a Koreą; oraz poprzez dodanie po 28 oznaczeń geograficznych dla UE i Japonii. W styczniu 2021 r. Wspólny Komitet przyjął

³³ <https://ipkey.eu/en/latin-america>

³⁴ Więcej informacji można znaleźć w sprawozdaniu dotyczącym ochrony i egzekwowania praw własności intelektualnej w państwach trzecich, s. 15; https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2021/april/tradoc_159553.pdf

³⁵ Odpowiedzialne prowadzenie działalności gospodarczej w Ameryce Łacińskiej i na Karaibach: <https://mneguidelines.oecd.org/rbclac.htm>

decyzję nr 1 w sprawie rozszerzenia wykazu oznaczeń geograficznych chronionych na podstawie umowy³⁶. W niektórych innych sektorach istnieją jednak nadal trudności w dostępie do obu rynków³⁷.

Kontakty na szczeblu ministerialnym stanowią niezbędną przestrzeń spotkań służących znalezieniu rozwiązań

Coroczne posiedzenie ministrów (wspólnych) komitetów (lub stowarzyszenia) ds. handlu może pełnić funkcję punktu centralnego **zapewniającego niezbędny impuls do poszukiwania rozwiązań**, jak również inicjowania prac technicznych i nadawania im kierunku przez cały rok. Te wspólne komitety są często miejscem, w którym strony decydują o ważnych kwestiach związanych z wdrażaniem i mogą uzgadniać dalsze działania pozwalające osiągać postępy w tym zakresie. Wykorzystując to podejście, Komisja stara się w coraz większym stopniu wprowadzać w połowie okresu między spotkaniami wspólnych komitetów spotkania podsumowujące w celu śledzenia poczynionych postępów.

- *Przykład Korei:* na posiedzeniu Wspólnego Komitetu ds. Handlu w 2021 r. współprzewodniczący przyjęli i podpisali zmianę administracyjną załącznika dotyczącego sektora motoryzacyjnego, która odzwierciedla zmiany technologiczne i regulacyjne w tym sektorze. Na tym samym posiedzeniu określono również sposób postępowania w odniesieniu do pozostałych kwestii w następstwie ustaleń zespołu dotyczących dwustronnego sporu dotyczącego prawa pracy (zob. sekcja V).

Wczesne zebranie informacji na temat projektu środków pomogło również Komisji przewidzieć problemy

Ramy instytucjonalne określone w umowach handlowych UE wspierają szybkie i skuteczne współdziałanie we wszystkich kwestiach związanych z wdrażaniem. Takie podejście jest często najbardziej skuteczne na etapie, gdy środki są jeszcze w formie projektu lub nie weszły jeszcze w życie.

W 2020 r. prace te przyniosły pewne **godne uwagi rezultaty w zakresie zapobiegania barierom handlowym lub ich usuwania**:

- *Przykład Jordanii:* w rozmowach dwustronnych między UE a Jordanią w ramach układu o stowarzyszeniu UE–Jordania UE wyraziła poważne obawy dotyczące planowanego środka, którego celem było wprowadzenie „opłaty za usługi” w wysokości 5 % za odprawę celną towarów przywożonych z UE oraz, uznając wyzwania budżetowe Jordanii, zadeklarowała gotowość do udzielenia wsparcia na rzecz stabilności makroekonomicznej tego kraju za pośrednictwem instrumentu pomocy makrofinansowej. W wyniku tej wymiany środków został zawieszony.

³⁶ Decyzja nr 1/2021 Wspólnego Komitetu ustanowionego na mocy Umowy między Unią Europejską a Japonią o partnerstwie gospodarczym z dnia 25 stycznia 2021 r. w sprawie zmian w załącznikach 14-A i 14-B dotyczących oznaczeń geograficznych [2021/109], C(2021) 82, Dz.U. L 35 z 1.2.2021, s. 31 (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=CELEX:22021D0109>).

³⁷ Więcej szczegółowych informacji można znaleźć w dokumencie roboczym służb Komisji: <https://trade.ec.europa.eu/doclib/html/159786.htm>

- Przykład Egiptu: w wyniku konstruktywnych rozmów między stronami w ramach Komitetu Środków Sanitarnych i Fitosanitarnych (zdrowie zwierząt i roślin) Egipt opublikował nową normę dotyczącą sera feta, z której usunięto odniesienie do ilości drożdży zawarte we wcześniejszej wersji³⁸. W innym przypadku szybka współpraca państw członkowskich prowadzących wymianę informacji z delegaturą Unii umożliwiła Komisji uniknięcie ograniczeń ilościowych w przywozie sadzeniaków ziemniaka z UE do Egiptu.

Wycofanie przepisów ustawowych i wykonawczych, które weszły w życie, jest trudniejsze, ale w 2020 r. praca organów instytucjonalnych przyniosła rezultaty...

Znacznie trudniej jest usunąć ugruntowane bariery w handlu. Zwykle są one **eliminowane** w drodze **dyskusji z krajem partnerskim w ramach struktur przewidzianych w umowach, takich jak komitety i podkomitety ds. handlu** – w pierwszej kolejności na szczeblu eksperckim (niekiedy wspartym dyskusjami na poziomie politycznym i w odpowiednich komitetach WTO). W 2020 r. wiele krajów partnerskich dostosowało swoje ustawodawstwo lub praktykę do umów handlowych.

Przykłady obejmują:

- CETA/przemysł winiarski: w wyniku dyskusji w komitecie ds. win i napojów spirytusowych Kanada zobowiązała się znieść do połowy 2022 r. federalny podatek akcyzowy dyskryminujący przywóz do UE, a Ontario i Nowa Szkocja zniosą środki dyskryminujące w odniesieniu do win odpowiednio do połowy 2023 r. i połowy 2024 r. Pomimo utrzymujących się barier w 2020 r. Kanada stała się dla UE czwartym co do wielkości rynkiem eksportowym dla win.
- Umowa o wolnym handlu między UE a Ameryką Środkową/transport lotniczy: po skoordynowanych interwencjach Komisji i państw członkowskich, popartych przez przedsiębiorstwa działające na miejscu, panamski organ lotnictwa cywilnego zgodził się na usunięcie lokalnych ograniczeń w zakresie własności, a KLM otrzymał ostateczną licencję na świadczenie usług obsługi naziemnej i obsługi technicznej statku powietrznego. Wcześniej te ograniczenia w zakresie własności nałożone przez Panamę, z naruszeniem umowy o wolnym handlu między UE a Ameryką Środkową, uniemożliwiły unijnemu przedsiębiorstwu lotniczemu KLM świadczenie takich usług. Ograniczenie to miało również wpływ na inne linie lotnicze UE, ponieważ KLM był jedynym dostawcą usług obsługi technicznej statku powietrznego licencjonowanym przez Agencję Unii Europejskiej ds. Bezpieczeństwa Lotniczego (EASA) w Panamie.

... Komisja jest gotowa wszczynać procedury rozstrzygania sporów dwustronnych, w przypadku gdy barier nie da się usunąć innymi sposobami

W sytuacjach gdy nie można znaleźć rozwiązania, Komisja jest gotowa rozpocząć **dwustronne rozstrzyganie sporów** w ramach procedur przewidzianych w 31 z 37 umów preferencyjnych UE objętych niniejszym sprawozdaniem, które umożliwiają zastosowanie środków przeciwdziałania w przypadku nieprzestrzegania przepisów. Więcej informacji na temat sporów dwustronnych toczących się w 2020 r. przedstawiono w sekcji V.

³⁸ W ostatnich latach odrzucano dostawy sera feta do Egiptu ze względu na ilość drożdży, która przekraczała egipskie normy. Wysoka zawartość drożdży jest jednak naturalną cechą sera feta i nie ma negatywnego wpływu na zdrowie człowieka.

Wdrażanie nie dotyczy tylko barier: w 2020 r. umowy UE przyczyniły się również do większego otwarcia rynku i szerszej współpracy...

Struktura instytucjonalna umów handlowych UE wyznacza również ścieżkę **dalszej współpracy** z partnerami handlowymi w kwestiach związanych z handlem, takich jak **kwestie regulacyjne**.

Przykład: współpraca regulacyjna między UE a Japonią w ramach Komitetu UPG ds. Współpracy Regulacyjnej:

- Japonia i UE uznały w swoich odpowiednich przepisach krajowych szereg praktyk enologicznych stosowanych przez producentów drugiej strony, w tym dodatki i enzymy, ułatwiając w ten sposób handel w tym sektorze;
- Japonia i UE zharmonizowały swoje przepisy techniczne dotyczące samochodów w odniesieniu do czterech dodatkowych aspektów technicznych w następstwie pomyślnego zakończenia prac nad wdrożeniem czterech regulaminów Europejskiej Komisji Gospodarczej ONZ (EKG ONZ). Spójność przepisów osiągnięto dzięki zmianie umowy o partnerstwie gospodarczym, w ramach której zaktualizowano wykaz stosowanych przez obie strony regulaminów EKG ONZ dotyczących pojazdów silnikowych.

Umowy handlowe UE mogą również stanowić **platformę współpracy wykraczającej poza handel**.

Przykład: współpraca regulacyjna między UE a Kanadą w ramach kompleksowej umowy gospodarczo-handlowej dotyczącej bezpieczeństwa konsumentów i produktów farmaceutycznych

- Komisja i Kanada (Health Canada) współpracują w zakresie bezpieczeństwa konsumentów poprzez realizację porozumienia administracyjnego podpisanego w 2018 r. i łączenie sił w zakresie wycofywania produktów (na przykład zabawek w grudniu 2020 r.) oraz skoordynowane działania związane z nadzorem, np. nad metalami ciężkimi w biżuterii dla dzieci sprzedawanej przez internet.
- UE i Kanada w ramach współpracy dwustronnej między ich właściwymi organami postanowiły uznawać wyniki wzajemnych inspekcji w zakresie dobrych praktyk wytwarzania (GMP) prowadzonych przez inspektorów unijnych albo kanadyjskich w zakładach zlokalizowanych w państwach trzecich zgodnie z protokołem CETA w sprawie wzajemnego uznawania programów zgodności i egzekwowania przepisów dotyczących dobrych praktyk wytwarzania produktów farmaceutycznych.

Umowy handlowe UE, w szczególności umowy regionalne takie jak umowy o partnerstwie gospodarczym z państwami AKP, stanowią również **solidną podstawę do rozpoczęcia dialogu z wieloma zainteresowanymi stronami** w celu podjęcia ważnych wyzwań w handlu międzynarodowym i regionalnym, takich jak kwestie związane ze zrównoważonymi łańcuchami wartości lub pracą dzieci.

Przykład: wykorzystując umowy o partnerstwie gospodarczym z partnerami z Afryki, Karaibów i Pacyfiku, UE rozpoczęła dialog z wieloma zainteresowanymi stronami na temat pracy dzieci w ramach inicjatywy na rzecz zapewnienia zrównoważonej produkcji kakao

- Umowy o partnerstwie gospodarczym z Ghaną i Wybrzeżem Kości Słoniowej: w ramach inicjatywy na rzecz zrównoważonej produkcji kakao, którą Komisja rozpoczęła we wrześniu 2020 r., Ghana i Wybrzeże Kości Słoniowej są obecnie zaangażowane w dialog UE z wieloma

zainteresowanymi stronami na temat zrównoważonej produkcji/zrównoważonego łańcucha wartości kakao i prowadzą podobne dialogi na miejscu, a Kamerun dołączył jako obserwator w 2021 r. Celem dialogu z wieloma zainteresowanymi stronami jest osiągnięcie postępów w eliminowaniu pracy dzieci i handlu dziećmi w łańcuchach dostaw kakao, wzmocnienie ochrony i odbudowy lasów w regionach produkujących kakao oraz zapewnienie producentom kakao dochodu umożliwiającego utrzymanie. W dialogu dotyczącym kakao uczestniczą kluczowe zainteresowane strony z UE, w tym przedstawiciele państw członkowskich, Parlamentu Europejskiego, przemysłu i organizacji społeczeństwa obywatelskiego.

Mimo że pandemia COVID-19 wywarła w 2020 r. poważny negatywny wpływ na handel, unijne umowy o wolnym handlu nadal ułatwiały handel i inwestycje...

Obecnie UE jest najważniejszym partnerem handlowym dla 74 państw na całym świecie, w tym dla państw Azji i Afryki oraz Stanów Zjednoczonych, państw Bałkanów Zachodnich i państw sąsiadujących z UE. W 2020 r. umowy handlowe nadal ułatwiały handel między UE i jej partnerami oraz wzmocniały pozycję UE jako inwestora, chociaż pandemia COVID-19 spowodowała szereg zakłóceń w łańcuchu dostaw, spadek popytu i znaczny spadek zarówno w handlu ogólnym, jak i preferencyjnym.

... ale wciąż utrzymują się wyzwania związane z niektórymi najstarszymi i największymi preferencyjnymi partnerami handlowymi UE, takimi jak Szwajcaria, Turcja i Norwegia...

Wciąż utrzymują się wyzwania w stosunkach UE z niektórymi z jej najstarszych i największych partnerów preferencyjnych, wynikające ze starszych umów, których zakres jest bardziej ograniczony:

- W przypadku stosunków ze **Szwajcarią**, pierwszym preferencyjnym partnerem UE (czwartym pod względem wielkości w ujęciu ogólnym, trzecim pod względem wielkości w odniesieniu do usług), w 2020 r. nie poczyniono żadnych postępów w zakresie ratyfikacji umowy o ramach instytucjonalnych wynegocjowanej w 2018 r. Szwajcarska Rada Federalna podjęła decyzję o przerwaniu negocjacji w sprawie umowy o ramach instytucjonalnych. Jest ona konieczna, aby uwolnić potencjał dla dalszej dwustronnej wymiany handlowej.
- Negocjacje w sprawie zmodernizowanej unii celnej z **Turcją**, drugim co do wielkości preferencyjnym partnerem handlowym UE, mogą się rozpocząć dopiero po przyjęciu przez Radę odpowiednich wytycznych negocjacyjnych. Turcja utrzymała bariery handlowe, naruszając umowę w sprawie unii celnej, w szczególności poprzez znaczne rozszerzenie liczby dodatkowych taryf celnych nakładanych poza wspólną taryfą celną. Inne zastrzeżenia dotyczyły wymogów w zakresie świadectw pochodzenia towarów unijnych. Po nowelizacji tureckiego kodeksu celnego w styczniu 2021 r. podjęto wiele rozmów i przeprowadzono szereg spotkań technicznych na wysokim szczeblu z Turcją, po których Turcja poinformowała UE, że wysłała instrukcje do wszystkich tureckich administracji celnych i odbyła spotkania informacyjne z podmiotami gospodarczymi w celu wyjaśnienia sytuacji. Nadal istnieją zastrzeżenia dotyczące stosowania przez Turcję wymogów dotyczących lokalizacji w sektorze farmaceutycznym. Kluczowym postulatem UE pozostaje również wdrożenie w sposób niedyskryminacyjny Protokołu dodatkowego do Układu ustanawiającego stowarzyszenie wobec wszystkich państw członkowskich, w tym Republiki Cypryjskiej.
- W przypadku **Norwegii**, czwartego co do wielkości preferencyjnego partnera UE, nie osiągnięto żadnych postępów w sprawie wniosku Komisji o dokonanie przeglądu systemu

handlu przetworzonymi produktami rolnymi. Mimo że wywóz przetworzonych produktów rolnych z UE wzrósł, utrzymuje się on poniżej wartości potencjalnej ze względu na wysokie taryfy celne. Negocjacje w sprawie oznaczeń geograficznych pozostają zawieszone. Konieczna jest współpraca w zakresie zarówno przetworzonych produktów rolnych, jak i oznaczeń geograficznych.

C. Handel i zrównoważony rozwój w centrum uwagi

W 2020 r. zrównoważony rozwój nadal był w centrum uwagi dzięki rozpoczęciu wczesnego przeglądu 15-punktowego planu działania...

Wdrażanie i egzekwowanie rozdziałów dotyczących **handlu i zrównoważonego rozwoju** jest priorytetem polityki handlowej UE. **15-punktowy plan działania w zakresie rozdziałów dotyczących handlu i zrównoważonego rozwoju**, opublikowany w lutym 2018 r.³⁹, ukierunkował starania na rzecz dalszej poprawy wdrażania i egzekwowania rozdziałów dotyczących handlu i zrównoważonego rozwoju w umowach handlowych UE, zapewniając spójne ramy i strategię. Działania w ramach tego planu, który jest obecnie poddawany przeglądowi w świetle zmian w polityce handlowej i konieczności reakcji na pandemię COVID-19, obejmują cztery główne obszary: poprawę sposobu współpracy Komisji z państwami członkowskimi i Parlamentem Europejskim, ułatwienie monitorowania i roli doradczej społeczeństwa obywatelskiego wobec stron umów, osiąganie wyników oraz zwiększenie przejrzystości i poprawę komunikacji.

... oraz pierwszy spór w ramach umowy o wolnym handlu między UE i Koreą

Spór w zakresie handlu i zrównoważonego rozwoju w ramach umowy handlowej między UE i Koreą był pierwszą dwustronną sprawą dotyczącą rozstrzygania sporów zainicjowaną przez UE, a także pierwszą dotyczącą postanowień w zakresie handlu i zrównoważonego rozwoju. Wszczęto ją pod koniec 2018 r.⁴⁰ w związku z obawami UE dotyczącymi braku poszanowania przez Koreę zasad odnoszących się do niektórych podstawowych praw pracowniczych oraz braku ratyfikacji czterech podstawowych konwencji MOP zgodnie z umową handlową. W dniu 20 stycznia 2021 r. panel ekspertów wydał orzeczenie, w którym stwierdzono, że Korea nie wypełniła swoich zobowiązań. Spór z Koreą dobrze ilustruje również znaczenie **asertywnego korzystania** w razie potrzeby **z narzędzi egzekwowania** przewidzianych w rozdziałach dotyczących handlu i zrównoważonego rozwoju.

³⁹ Zob. dokument roboczy służb Komisji: „Feedback and way forward on improving the implementation and enforcement of TSD Chapters in EU Free Trade Agreements of 26 February 2018” [„Informacje zwrotne i kierunek dalszych działań w zakresie poprawy wdrażania i egzekwowania rozdziałów dotyczących handlu i zrównoważonego rozwoju w umowach UE o wolnym handlu”] z dnia 26 lutego 2018 r.: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2018/february/tradoc_156618.pdf

⁴⁰ Bardziej szczegółowe informacje na temat tego sporu przedstawiono w sekcji V.

Sprawa dotycząca sporu przeciwko Korei Południowej

Panel wyjaśnił, że: 1) przestrzeganie podstawowych zasad związanych z pracą zapisanych w konwencjach MOP stanowiło wiążące zobowiązanie członków MOP oraz stron umowy handlowej, nawet w przypadku braku ratyfikacji konwencji; 2) strony były trwale związane obowiązkiem podejmowania ciągłych i stałych starań na rzecz doprowadzenia do ratyfikacji podstawowych konwencji MOP (Korea jest zatem nadal do tego zobowiązana), a podejmowanie ciągłych i stałych starań oznacza podejmowanie rzeczywistych starań na rzecz doprowadzenia do ratyfikacji, a nie tylko składanie deklaracji w tym zakresie; 3) nie ma potrzeby wykazania, że naruszenia przedmiotowych postanowień wywierają wpływ na handel.

Rozwój sytuacji w Korei od czasu prac panelu pokazuje, że postanowienia w zakresie handlu i zrównoważonego rozwoju mogą prowadzić do **rzeczywistych zmian w praktyce**: 1) już przed publikacją sprawozdania panelu, w grudniu 2020 r., koreańskie Zgromadzenie Narodowe uchwaliło szereg zmian legislacyjnych w koreańskiej ustawie w sprawie dostosowań dotyczących związków zawodowych i stosunków pracy (Korean Trade Union and Labour Relations Adjustment Act – TULRAA), których celem jest zapewnienie zgodności tej ustawy z zasadą dotyczącą wolności zrzeszania się. 2) w dniu 26 lutego 2021 r. Zgromadzenie Narodowe zakończyło proces ratyfikacji trzech z czterech podstawowych konwencji MOP oczekujących na ratyfikację (konwencja nr 87 dotycząca wolności związkowej i ochrony praw związkowych, konwencja nr 98 dotycząca stosowania zasad prawa organizowania się i rokowań zbiorowych oraz konwencja nr 29 dotycząca pracy przymusowej lub obowiązkowej); 3) korzystając ze struktur instytucjonalnych w ramach umowy o wolnym handlu, w kwietniu 2021 r. Komitet ds. Handlu i Zrównoważonego Rozwoju oraz Komitet ds. Handlu uzgodniły proces monitorowania wdrażania zaleceń zawartych w sprawozdaniu panelu ekspertów, który będzie obejmował wspólną analizę zmian wprowadzonych w ustawie o związkach zawodowych oraz postępów na rzecz ratyfikacji konwencji MOP nr 105 dotyczącej zniesienia pracy przymusowej.

Ścisłe monitorowanie postanowień w zakresie handlu i zrównoważonego rozwoju zawartych w umowach handlowych UE ma kluczowe znaczenie...

Pomimo pandemii COVID-19 posiedzenia **wszystkich komitetów ds. handlu i zrównoważonego rozwoju** – z wyjątkiem Wietnamu – **odbyły się zgodnie z planem** w 2020 r. i w pierwszych dwóch kwartałach 2021 r., w tym pierwsze posiedzenie Rady ds. Handlu i Zrównoważonego Rozwoju ustanowionej w ramach **umowy o wolnym handlu UE–Singapur**. Posiedzenia wewnętrznych grup doradczych obu stron umowy o wolnym handlu UE–Singapur oraz forów społeczeństwa obywatelskiego odbywały się również zdalnie, dzięki czemu wiele organizacji społeczeństwa obywatelskiego mogło wziąć udział i przedstawić swoje opinie.

... a ratyfikacja konwencji MOP przez partnerów handlowych UE pozostaje jednym z głównych priorytetów

Kluczowym priorytetem współpracy UE w obszarze handlu i zrównoważonego rozwoju z kilkoma partnerami umów o wolnym handlu jest **ratyfikacja podstawowych konwencji MOP i realizacja zobowiązań w zakresie pracy**. Najbardziej znanym przykładem była wspomniana wyżej sprawa dotycząca sporu przeciwko **Korei**. Godna uwagi jest również ciągła współpraca z **Wietnamem**, która potwierdza, że procedura ratyfikacyjna zapewnia możliwości osiągnięcia postępów, oraz podkreśla szczególną rolę Parlamentu Europejskiego na tym etapie. W 2020 r. Wietnam nadal pracował nad przepisami umożliwiającym wdrożenie nowego kodeksu pracy, który wszedł w życie w dniu 1

stycznia 2021 r. (po przyjęciu w dniu 20 listopada 2019 r.). UE kontynuowała wspieranie tego procesu poprzez działania realizowane z MOP oraz poprzez ścisłą współpracę z władzami wietnamskimi. Niezależnie od powyższego, a także z uwagi na brak przepisów wykonawczych, w Wietnamie nadal nie ma możliwości tworzenia wolnych związków zawodowych.

Komisja znowu ściśle współpracuje z Międzynarodową Organizacją Pracy...

Komisja we współpracy z MOP udzieliła **Gruzji** pomocy technicznej, aby wesprzeć ten kraj w przyjęciu we wrześniu 2020 r. nowego kodeksu pracy. Doprowadziło to do większego zbliżenia do norm międzynarodowych i odpowiednich przepisów UE, a także do przyjęcia nowych przepisów dotyczących inspekcji pracy. Współpraca z MOP umożliwiła również Komisji zapewnienie pomocy technicznej na rzecz wspierania praw pracowniczych na obszarach wiejskich w **Kolumbii** dzięki projektowi służącemu wzmocnieniu inspekcji pracy. Umożliwiła również zorganizowanie w **Peru** w lutym 2020 r. warsztatów na temat inspekcji pracy. W 2020 r. UE zapewniła również pomoc techniczną na rzecz usprawnienia inspekcji pracy w sektorach rolnych w **Ekwadorze** (wdrożenie zaplanowano na 2021 r.).

Coraz większe znaczenie ma również realizacja zobowiązań w zakresie zrównoważenia środowiskowego.

Jeżeli chodzi o **środowisko**, Komisja kontynuowała ścisłą współpracę z **Wietnamem** w zakresie egzekwowania prawa, zarządzania i handlu w dziedzinie leśnictwa (FLEGT). Umowa o dobrowolnym partnerstwie między UE a Wietnamem weszła w życie w czerwcu 2019 r., a Wietnam kontynuował prace nad przepisami niezbędnymi do wdrożenia systemu zapewniania legalności drewna. Kontynuowano również ścisłą współpracę z **Ukrainą** w kwestii reformy ukraińskiego sektora leśnego, w ramach której skoncentrowano się na pozyskiwaniu drewna i handlu nim, a w szczególności na działaniach podejmowanych przeciwko nielegalnemu pozyskiwaniu drewna.

W ramach przeglądu 15-punktowego planu działania w zakresie handlu i zrównoważonego rozwoju analizuje się sposoby usprawnienia wdrażania i egzekwowania...

Przegląd **15-punktowego planu działania** Komisji z lutego 2018 r. rozpoczął się w 2021 r. (od 2023 r. będzie realizowany w trybie przyspieszonym) i obejmuje szeroko zakrojone konsultacje społeczne, jak również studium porównawcze dotyczące wdrażania i egzekwowania postanowień w zakresie handlu i zrównoważonego rozwoju w umowach handlowych UE. Ogólnie rzecz biorąc, przegląd w zakresie rozdziałów dotyczących handlu i zrównoważonego rozwoju obejmie wszystkie stosowne aspekty wykonywania i egzekwowania rozdziałów dotyczących handlu i zrównoważonego rozwoju, w tym zakres zobowiązań, mechanizmy monitorowania, możliwość nakładania sankcji za brak zgodności, klauzulę praw człowieka, jak również strukturę instytucjonalną i niezbędne zasoby.

Przy wdrażaniu postanowień w zakresie handlu i zrównoważonego rozwoju w umowach handlowych UE Komisja korzysta z porad wewnętrznych grup doradczych UE, które ułatwiają jej kontakty z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego w UE i krajach partnerskich.

Dwanaście umów handlowych UE⁴¹ przewiduje udział **społeczeństwa obywatelskiego** w doradzaniu w zakresie monitorowania i wdrażania rozdziałów dotyczących handlu i zrównoważonego rozwoju zawartych w tych umowach, w szczególności poprzez tworzenie **wewnętrznych grup doradczych** po obu stronach. Członkowie wewnętrznych grup doradczych UE należą do różnorodnej grupy złożonej z przedstawicieli zainteresowanych stron na szczeblu UE, jak również mniejszych organizacji zajmujących się konkretnym zagadnieniami; większość członków jest wybierana w drodze publicznego zaproszenia do wyrażenia zainteresowania, a pozostałych powołuje Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny (EKES), który pełni również rolę sekretariatu dla wewnętrznych grup doradczych UE. Komisja wspiera prace wewnętrznych grup doradczych zarówno z UE, jak i z krajów partnerskich za pośrednictwem projektu dotyczącego instrumentu partnerstwa, a także poprzez wspólne działania pracowników Komisji w siedzibie głównej i zespołów ds. handlu w delegaturach Unii.

⁴¹ Niniejsze sprawozdanie obejmuje 11 z tych umów, przy czym nie uwzględniono w nim jeszcze dwunastej z nich – umowy o handlu i współpracy ze Zjednoczonym Królestwem – ponieważ zaczęła ona obowiązywać dopiero w dniu 1 stycznia 2021 r.

Przykłady działań prowadzonych przez wewnętrzne grupy doradcze UE, które mają znaczenie w kontekście wdrażania rozdziałów dotyczących handlu i zrównoważonego rozwoju

Spór z Koreą Południową dotyczący prawa pracy. Wspierając Komisję w jej staraniach na rzecz skłonienia Korei Południowej do przestrzegania zobowiązań w zakresie pracy określonych w umowie o wolnym handlu między UE a Koreą, członkowie wewnętrznej grupy doradczej UE zwrócili uwagę Komisji na informacje o potencjalnie problematycznych elementach koreańskich ram prawnych i praktyk związanych z podstawowymi zasadami MOP oraz ratyfikacją podstawowych konwencji MOP. Wewnętrzna grupa doradcza UE odgrywa aktywną rolę w monitorowaniu zgodności ze sprawozdaniem panelu ds. handlu i zrównoważonego rozwoju.

Kwestie dotyczące praw człowieka w państwach andyjskich. Podczas dwóch spotkań z Komisją w 2020 r. wewnętrzna grupa doradcza UE przedstawiła informacje na temat przemocy wobec przywódców związków zawodowych i działaczy ekologicznych w Kolumbii, sytuacji w sektorze uprawy bananów w Ekwadorze, monitorowania kwestii pracowniczych i ekologicznych w Peru oraz skutków społeczno-ekonomicznych COVID-19 dla UE i partnerów andyjskich. Komisja wykorzystała te informacje w rozmowach z partnerami handlowymi prowadzonych na posiedzeniach komitetów ds. handlu i zrównoważonego rozwoju.

Nawiązanie zorganizowanego dialogu z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego okazało się trudne dla niektórych partnerów handlowych UE, którzy dotychczas w ograniczonym stopniu komunikowali się ze swoim społeczeństwem obywatelskim. Zachęca się delegatury Unii do nawiązywania kontaktów z krajami, w których mają one swoje siedziby, ponieważ kraje te tworzą odpowiednie struktury, a także do udzielania im w razie potrzeby porad i wsparcia – zilustrowano to na poniższym przykładzie:

- *Umowa o wolnym handlu między UE a Wietnamem (EVFTA):* za pośrednictwem swojego zespołu ds. handlu w delegaturze Unii w Hanoi Komisja aktywnie wspierała utworzenie wietnamskiej wewnętrznej grupy doradczej po wejściu w życie umowy o wolnym handlu. Wsparcia tego udzielano głównie za pośrednictwem projektu promującego zaangażowanie partnerów społecznych (organizacji przedsiębiorców i pracowników) oraz społeczeństwa obywatelskiego (organizacji pozarządowych). Docenili to zarówno przedstawiciele lokalnego społeczeństwa obywatelskiego, jak i wietnamskie organy administracyjne, ponieważ Wietnam ma ograniczone doświadczenie w zakresie niezależnych organizacji społeczeństwa obywatelskiego.

D. Analizowanie wpływu umów handlowych (*ex post*) w celu usprawnienia ich wdrażania

Wyciąganie wniosków z faktycznego wpływu obowiązujących umów pomaga usprawnić ich wdrażanie w przyszłości...

Komisja **dokonyuje oceny wpływu zawartych przez nią umów handlowych w miarę upływu czasu** – po raz pierwszy zazwyczaj po pięciu latach od ich wejścia w życie, aby sprawdzić, czy osiągnięto oczekiwane rezultaty. W 2020 r. zakończono dwie oceny *ex post*. Dotyczyły one umowy o partnerstwie gospodarczym (UPG) z **CARIFORUM** (druga ocena po dziesięciu latach obowiązywania) oraz umów o wolnym handlu z **sześcioma krajami śródziemnomorskimi**⁴².

⁴² Analiza obejmuje Algierię, Egipt, Jordanię, Liban, Maroko i Tunezję; <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/fab9bddd-9106-11eb-b85c-01aa75ed71a1>

Opublikowano je odpowiednio w styczniu i marcu 2021 r. W obu analizach wskazano najważniejsze nierozwiązane kwestie oraz obszary, na których należy się skupić podczas wdrażania, a także określono problemy typowe dla tych regionów.

Na przykład w przypadku **umowy o partnerstwie gospodarczym CARIFORUM–UE** źródłem zastrzeżeń jest brak zdolności administracyjnych organów/agencji, a także brak wiedzy na temat umowy wśród przedsiębiorców oraz niewystarczające przestrzeganie zobowiązań w zakresie przejrzystości. Jednocześnie, biorąc pod uwagę wymiar rozwojowy tej umowy o partnerstwie gospodarczym, jej pomyślne wdrożenie przez 14 państw CARIFORUM zależy w znacznym stopniu od odpowiedniego finansowania współpracy na rzecz rozwoju. Nowy program partnerstwa w ramach Instrumentu Sąsiedztwa oraz Współpracy Międzynarodowej i Rozwojowej (ISWMR – „Globalny wymiar Europy”) przewidziany w wieloletnich ramach finansowych na lata 2021–2027 stwarza możliwości udzielania takiego wsparcia dostosowanego do określonych wyzwań związanych z handlem. W ocenie wskazano również obszary, w których UE powinna podjąć dalsze działania, w szczególności w kwestii większego zaangażowania państw członkowskich, lepszej komunikacji i powiązań między przedsiębiorcami i platform w tym zakresie.

Jeżeli chodzi o **sześć eurośródziemnomorskich układów o stowarzyszeniu**, w analizie wskazano na potrzebę dalszego ograniczenia liczby środków pozataryfowych, takich jak nieautomatyczne licencjonowanie przywozu lub niezgłoszone przepisy techniczne, które skutkują nieprzewidywalnością i zakłócają lokalną działalność gospodarczą. Ponadto w analizie zalecono uproszczenie procedur administracyjnych, stosowanie norm uznanych na szczeblu międzynarodowym oraz unikanie niepotrzebnego powielania ocen zgodności. Poprawa otoczenia biznesowego będzie wymagała wzmocnionego wsparcia UE i współpracy w zakresie polityki na rzecz zwiększania konkurencyjności i podnoszenia umiejętności oraz usuwania ograniczeń logistycznych. Zidentyfikowane cele nie tylko zostaną wykorzystane w procesie wdrażania umów o wolnym handlu, ale mogą również ułatwić sformułowanie wniosków dotyczących unijnej pomocy na rzecz wymiany handlowej w latach 2021–2027.

III. Wspieranie korzystania z umów handlowych przez małe i średnie przedsiębiorstwa

MŚP i rodzinne przedsiębiorstwa stanowią około 99 % wszystkich przedsiębiorstw w UE i wytwarzają połowę europejskiego PKB

Rynki światowe pozostają ważnym źródłem wzrostu dla MŚP, które odpowiadają za jedną trzecią całego wywozu z UE i zapewniają ponad 13 mln miejsc pracy w UE⁴³. W 2020 r. Komisja zintensyfikowała starania, aby pomóc MŚP w jak najlepszym wykorzystaniu zasad handlu i umów handlowych, a także ułatwić im zgłaszanie zastrzeżeń co do tego, w jaki sposób postanowienia umów handlowych i zasady handlu są przestrzegane.

Braki informacyjne i niedobory wiedzy specjalistycznej mogą same w sobie stanowić barierę dla handlu i inwestycji, co jest szczególnie dotkliwe dla mniejszych przedsiębiorstw. Po pierwsze umowy handlowe są bezużyteczne, jeśli potencjalni beneficjenci nie wiedzą o nich ani nie rozumieją,

⁴³ Nota głównego ekonomisty Dyrekcji Generalnej ds. Handlu z maja 2020 r.: https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2020/june/tradoc_158778.pdf

w jaki sposób w konkretnych przypadkach mogą uzyskać korzyści w związku z ich zawarciem. Nawet jeśli MŚP nie prowadzą wywozu bezpośrednio, umowy handlowe mogą mieć dla nich znaczenie ze względu na ich rolę w globalnych łańcuchach dostaw. Po drugie, nawet jeśli przedsiębiorstwa znają zasady WTO i wiedzą o umowach preferencyjnych UE, korzyści z nich płynące nie urzeczywistniają się automatycznie. Choć promowanie handlu stanowi obowiązek państw członkowskich, stowarzyszeń przedsiębiorców lub podmiotów ds. promocji handlu, Komisja nadal wspierała ich działania w 2020 r., w tym za pomocą wytycznych, działań informacyjnych (w tym w szczególności za pośrednictwem delegatur Unii w krajach partnerskich), specjalnych interaktywnych narzędzi internetowych lub punktów informacyjnych i ośrodków dbających o potrzeby MŚP.

Umowy handlowe z krajami rozwijającymi się oferują możliwości dostępu do rynku, z których chętnie korzystają lokalne MŚP, a także stanowią zachętę do reform, na których może się opierać dalsza współpraca na rzecz rozwoju. Na przykład umowy o partnerstwie gospodarczym (UPG) z krajami Afryki, Karaibów i Pacyfiku mają silny wymiar rozwojowy: ich skuteczne wdrażanie jest uzależnione od usunięcia wewnętrznych ograniczeń handlu istniejących w tych krajach dzięki pomocy na rzecz wymiany handlowej. Dokument roboczy służb Komisji towarzyszący niniejszemu sprawozdaniu zawiera przykłady działań delegatur Unii mających na celu usunięcie barier handlowych poprzez pomoc na rzecz wymiany handlowej. Sprawozdanie z postępów w zakresie pomocy UE na rzecz wymiany handlowej w 2020 r. zawiera więcej informacji na temat wsparcia udzielanego MŚP w krajach rozwijających się przez Komisję i państwa członkowskie, aby przedsiębiorstwa te mogły jak najlepiej wykorzystać umowy handlowe UE⁴⁴.

A. Portal Access2Markets i narzędzie oceny reguł pochodzenia (Rules of Origin Assessment Tool – ROSA)

W 2020 r. uruchomiono portal Access2Markets stanowiący bezpłatne i kompleksowe źródło informacji o handlu...

Nowy portal Komisji dotyczący przywozu i wywozu **Access2Markets**⁴⁵, uruchomiony w październiku 2020 r., wraz ze zintegrowanym **narzędziem oceny reguł pochodzenia (ROSA)** zapewnia szeroki zakres bezpłatnych, dostępnych w wielu językach i aktualnych informacji, które można wyszukiwać. Portal obejmuje 122 rynków eksportowych poza UE i 190 rynków źródłowych. Przedsiębiorstwa mogą uzyskać informacje na temat taryf, podatków, kontyngentów, formalności przywozowych i procedur dotyczących ich przywozu i wywozu, a także porównać reguły pochodzenia w ramach wszystkich umów handlowych UE. Chociaż z portalu korzystać może każdy, jest on szczególnie pomocny dla MŚP.

...platforma obejmuje narzędzie samooceny, które pomaga przedsiębiorstwom zrozumieć reguły pochodzenia w różnych umowach UE

ROSA: narzędzie samooceny reguł pochodzenia

⁴⁴ Komisja Europejska, „EU Aid for Trade Progress Report 2020 – Review of progress on the implementation of the updated EU aid for trade strategy of 2017” [„Sprawozdanie z postępów w zakresie pomocy UE na rzecz wymiany handlowej w 2020 r. – Przegląd postępów w realizacji zaktualizowanej strategii UE z 2017 r. dotyczącej pomocy na rzecz wymiany handlowej”], Urząd Publikacji Unii Europejskiej, Luksemburg, 2020 (<https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/f022db96-d854-11ea-adf7-01aa75ed71a1>).

⁴⁵ <https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/pl/home>

ROSA przeprowadza użytkowników przez zestaw pytań, aby ocenić, czy ich produkty są zgodne z odpowiednimi przepisami, a co za tym idzie, czy użytkownicy kwalifikują się do preferencyjnego traktowania na podstawie umowy handlowej UE. Aby pomóc przedsiębiorstwom, ROSA zawiera również jasne instrukcje dotyczące dokumentacji wymaganej jako dowód pochodzenia na potrzeby uzyskania preferencji taryfowych oraz oferuje funkcję umożliwiającą porównanie zasad dotyczących różnych umów. Obecnie narzędzie ROSA jest używane około 500 razy dziennie.

Portal **Access2Markets** cieszy się dużą popularnością i każdego dnia z jego funkcji korzysta do 10 000 użytkowników, z czego 70 % pochodzi z UE. Jest znacznie częściej wykorzystywany niż narzędzia, które zastąpił (baza danych dostępu do rynków i punkt kontaktowy ds. handlu). Portal Access2Markets i narzędzie ROSA opracowano w ścisłej współpracy zarówno ze stowarzyszeniami przedsiębiorców, jak i z izbami handlowymi; oba narzędzia są stale usprawniane dzięki informacjom zwrotnym od użytkowników. Ten dobry początek znalazł odzwierciedlenie w wygranej platformy w głosowaniu publicznym w konkursie **dobrej administracji zorganizowanym przez Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich**⁴⁶ w 2021 r., w ramach którego portal wyróżniono za świadczenie usług ukierunkowanych na obywateli w czasach kryzysu.

Portal Access2Markets ma zostać w najbliższych latach rozszerzony o kolejne moduły dotyczące usług i zamówień, a do końca 2021 r. narzędzie ROSA ma objąć większość umów...

W ramach usprawnień **rozszerzany jest zakres portalu Access2Market** w celu uwzględnienia innych podstawowych elementów umów handlowych UE:

- w ramach prac pilotażowych powstaje **baza danych zapewniająca możliwość wyszukiwania, obejmująca szereg sektorów usług**, których dotyczą umowy UE, a także opracowywane są specjalne przewodniki sektorowe poświęcone określonym regionom lub krajom, na przykład w obszarze przepisów dotyczących zdrowia roślin i zwierząt;
- **trwają również prace nad rozszerzeniem zakresu geograficznego narzędzia ROSA**, aby do końca 2021 r. obejmowało ono większość umów handlowych. Obecnie narzędzie to uwzględnia już 26 umów handlowych z 36 krajami (w tym ze Zjednoczonym Królestwem, partnerami z Ameryki Środkowej, Kolumbią/Peru/Ekwadorem, Wietnamem, Kanadą, Japonią i Koreą Południową);
- uruchomione we wrześniu 2021 r. nowe specjalne narzędzie – **Access2Procurement**⁴⁷ – obejmuje zamówienia rządowe w ramach umów handlowych UE; początkowo uwzględniono w nim strony Porozumienia w sprawie zamówień rządowych (GPA) oraz umowy między UE a Kanadą (CETA); zakres będzie stopniowo rozszerzany.

Nowe narzędzie służące do poprawy informacji o zamówieniach publicznych

Access2Procurement to nowe narzędzie informatyczne zintegrowane z platformą Access2Markets. Jego celem jest pomoc europejskim dostawcom w ustaleniu, czy kwalifikują się do udziału w postępowaniu o udzielenie zamówienia rządowego w państwie trzecim. W oparciu o odpowiedzi użytkowników na trzy lub cztery pytania dotyczące podmiotu zamawiającego, przedmiotu zamówienia i oczekiwanej wartości umowy nowe narzędzie szybko i w sposób wysoce wiarygodny ocenia, czy dany użytkownik jest uprawniony do udziału w procedurze składania ofert. Dzięki temu oferty będą mogły ustalić, czy dany projekt dotyczący zamówienia w państwie trzecim jest objęty zobowiązaniami

⁴⁶ <https://www.youtube.com/watch?v=EXkldaJvv5E>

⁴⁷ <https://webgate.ec.europa.eu/procurement/#/step1>

tego państwa w zakresie dostępu do rynku wobec UE na podstawie Porozumienia w sprawie zamówień rządowych w ramach WTO lub umowy dwustronnej, czy też nie.

B. Przewodniki, punkty informacyjne, ośrodki dla MŚP i współpraca z sieciami

W swoich działaniach informacyjnych Komisja nadal koncentruje się na korzyściach, jakie umowy handlowe UE oferują przedsiębiorstwom, w szczególności MŚP...

W 2020 r. Komisja kontynuowała **opracowywanie cyklu przewodników** mających ułatwić przedsiębiorstwom poruszanie się po zapisach umów, czemu towarzyszyły specjalne sesje szkoleniowe i seminaria internetowe dla zainteresowanych stron oraz działania uzupełniające państw członkowskich UE i przedsiębiorstw. **Delegatury Unii** odgrywają ważną rolę w zwiększaniu świadomości i wspierają podmioty gospodarcze, które chcą skorzystać z umów.

- **Przykład Kanady.** W 2020 r. Komisja kontynuowała prace związane z opracowywaniem specjalnych przewodników i organizowaniem seminariów internetowych, aby zapewnić wsparcie unijnym przedsiębiorstwom, które prowadzą działalność na rynku kanadyjskim lub chcą taką działalność rozpocząć. Prace te objęły dziewięć obszarów: od szczegółowych tematów technicznych, takich jak rozwiązania alternatywne dla obróbki bromkiem metylu w przypadku wywozu niektórych produktów roślinnych lub możliwości dla przedsiębiorstw z sektora czystych technologii, po tematy bardziej ogólne, jak np. możliwości w zakresie zamówień publicznych w Kanadzie na poziomie federalnym i niższym lub przegląd praw własności intelektualnej obowiązujących w Kanadzie. Wszystkie te przewodniki i sprawozdania są publicznie dostępne na stronie internetowej Komisji⁴⁸.
- **Przykład Japonii.** W 2020 r. zespół ds. handlu w delegaturze Unii w Tokio opracował przewodnik zawierający informacje na temat kolejnych etapów uzyskania dostępu do rynku, aby zapewnić przedsiębiorstwom informacje w tym zakresie; przewodnikowi towarzyszą wytyczne dotyczące poszczególnych sektorów⁴⁹.

Wspierane przez UE ośrodki dla MŚP działające na kluczowych rynkach odgrywają ważną rolę...

Aby pomóc MŚP w umiędzynarodowieniu ich działalności i ułatwić im dostęp do wynegocjowanych korzyści w krajach partnerskich, **Komisja nadal wspiera ośrodki dla MŚP w Chinach i Japonii** w ścisłej współpracy z państwami członkowskimi, krajowymi i europejskimi stowarzyszeniami przedsiębiorców za granicą oraz organizacjami promocji handlu. **Centrum UE-Japonia ds. Współpracy Przemysłowej**⁵⁰ ma 2 233 zarejestrowanych członków. Jest ono wspólnie finansowane i zarządzane przez UE i Japonię⁵¹ we współpracy z organizacjami promocji handlu państw członkowskich. Świadczy ono wiele usług⁵² na rzecz MŚP, m.in. za pośrednictwem punktu

⁴⁸ <https://trade.ec.europa.eu/doclib/press/index.cfm?id=1720&title=CETA-factsheet-and-guides>

⁴⁹ Przewodnik dla dostawców z UE dotyczący zamówień publicznych w Japonii: https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2020/november/tradoc_159028.pdf; przewodnik dla przedsiębiorstw z UE zawierający informacje na temat kolejnych etapów uzyskania dostępu do rynku: <https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/en/content/eu-japan-economic-partnership-agreement>

⁵⁰ <https://www.eu-japan.eu/>

⁵¹ UE zapewnia środki finansowe w ramach programu prac COSME na 2020 r. (5,6 mln EUR; kwiecień 2020 r. – marzec 2022 r.).

⁵² <https://www.eu-japan.eu/summary-activities>

informacyjnego ds. umów o partnerstwie gospodarczym⁵³ oraz punktu kontaktowego ds. japońskiego systemu podatkowego i japońskiego systemu zamówień publicznych⁵⁴, oraz wspiera transfer technologii między UE a Japonią za pośrednictwem specjalnego punktu kontaktowego⁵⁵. **Ośrodek UE dla MŚP w Chinach** to finansowany przez Komisję projekt, który od 2010 r. pomaga europejskim małym i średnim przedsiębiorstwom przygotować się do prowadzenia działalności gospodarczej w Chinach. Obecnie trwa trzeci etap projektu, który ma być realizowany od października 2020 r. do marca 2022 r. Na drugim etapie (od lipca 2014 r. do kwietnia 2020 r.) ośrodek UE dla MŚP otrzymał od UE łączne finansowanie w wysokości 5,9 mln EUR, a na stronie internetowej ośrodka zarejestrowało się 14 163 użytkowników.

Ośrodki dla MŚP w Japonii i Chinach

Przykłady działań Centrum UE-Japonia ds. Współpracy Przemysłowej w 2020 r.:

- ✓ 16 seminariów internetowych poświęconych umowom o partnerstwie gospodarczym (za pośrednictwem punktu informacyjnego ds. umów o partnerstwie gospodarczym), w których wzięło udział 925 uczestników;
- ✓ 18 broszur informacyjnych zawierających wskazówki dla MŚP na temat kluczowych aspektów umów o partnerstwie gospodarczym;
- ✓ 21 seminariów internetowych, w których wzięło udział 810 uczestników.

Przykłady działań ośrodka UE dla MŚP w Chinach (listopad 2014 – kwiecień 2020):

- ✓ 307 szkoleń w Chinach i UE dla ponad 12 000 MŚP z UE;
- ✓ 28 protokołów ustaleń podpisanych z agencjami rządowymi i organizacjami wsparcia dla przedsiębiorstw w Chinach i Europie;
- ✓ 270 partnerstw między ośrodkiem UE dla MŚP a organizacjami partnerskimi.

...a w niektórych przypadkach wspierają je również zespoły tematyczne

Przedsiębiorstwa z UE (w szczególności te mniejsze) często napotykać wyzwania i ograniczenia natury praktycznej w zakresie ochrony praw własności intelektualnej w państwach trzecich, takie jak wymuszony transfer technologii, uchybienia proceduralne, zaległości w rejestracji praw, brak rejestracji niektórych praw, mało odstraszający poziom sankcji za naruszenia praw własności intelektualnej, brak wiedzy specjalistycznej, korupcja, brak świadomości i brak przejrzystości. Aby pomóc im skutecznie sprostać tym wyzwaniom, które mogą mieć wpływ na ich starania w dążeniu do umiędzynarodowienia ich działalności, Komisja utworzyła **tematyczne punkty informacyjne IPR dla MŚP w najważniejszych regionach, w szczególności w Chinach, Ameryce Łacińskiej i Azji Południowo-Wschodniej**⁵⁶. Punkty te wspierają MŚP z UE zarówno w zakresie ochrony, jak i egzekwowania ich praw własności intelektualnej na terytoriach krajów będących partnerami handlowymi UE poprzez zapewnianie im bezpłatnych informacji i usług.

⁵³ <https://www.eubusinessinjapan.eu/library/news/epa-helpdesk>

⁵⁴ <https://www.eu-japan.eu/japan-tax-public-procurement-helpdesk>

⁵⁵ <http://www.eu-jp-tthelpdesk.eu/>

⁵⁶ https://intellectual-property-helpdesk.ec.europa.eu/ip-thematic-areas_en

C. Zacieśnianie współpracy z przedsiębiorstwami i sieciami przedsiębiorstw

Aby w praktyce dotrzeć do przedsiębiorstw, Komisja w 2020 r. nadal **zacieśniała współpracę z przedstawicielami interesów gospodarczych Unii** w państwach UE i w państwach trzecich, w tym z Europejską Siecią Przedsiębiorczości⁵⁷, Światową Siecią Europejskich Organizacji Przedsiębiorstw (EBO WWN)⁵⁸ i organizacjami promocji handlu państw członkowskich. Celem Komisji jest wspieranie wymiany poglądów z tymi organizacjami w celu ułatwienia europejskim przedsiębiorstwom dostępu do rynku w państwach trzecich.

Europejska Sieć Przedsiębiorczości zapewnia doradztwo w zakresie umów o wolnym handlu zawieranych przez UE. Grupa tematyczna Europejskiej Sieci Przedsiębiorczości ds. umiędzynarodowienia MŚP regularnie udostępnia informacje na temat aktualnych kwestii związanych z handlem za pośrednictwem platformy społeczności Europejskiej Sieci Przedsiębiorczości. Grupa ekspertów organizuje również seminaria internetowe dla lokalnych przedsiębiorstw i doradców Europejskiej Sieci Przedsiębiorczości oraz prowadzi punkty informacyjne w celu rozpowszechniania informacji na temat umów handlowych:

Europejska Sieć Przedsiębiorczości – ostatnie działania

- W dniu 27 stycznia 2021 r. grupa tematyczna Europejskiej Sieci Przedsiębiorczości ds. umiędzynarodowienia MŚP zorganizowała seminarium internetowe pt. „Poznaj naszych międzynarodowych partnerów: Europejska Sieć Przedsiębiorczości w Singapurze”, w ramach którego przedstawiła możliwości i wsparcie dostępne dla przedsiębiorstw z UE, które chcą prowadzić działalność gospodarczą w Singapurze, wykorzystując do tego celu umowę o wolnym handlu.
- Europejska Sieć Przedsiębiorczości w Wietnamie uruchomiła punkt informacyjny w celu oceny potrzeb przedsiębiorstw w zakresie umowy o wolnym handlu między UE a Wietnamem, która weszła w życie w dniu 1 sierpnia 2020 r., w tym poprzez przeprowadzenie ankiet, organizowanie spotkań itp.
- W listopadzie 2020 r. Europejska Sieć Przedsiębiorczości – w ścisłej współpracy z Dyrekcją Generalną ds. Handlu – zorganizowała specjalne szkolenie praktyczne na temat funkcji portalu Access2Markets. Seminarium internetowe zostało dobrze przyjęte, a w szkoleniu wzięło udział ponad 200 doradców Europejskiej Sieci Przedsiębiorczości. W przyszłości planuje się organizację większej liczby praktycznych/interaktywnych sesji szkoleniowych.

Wsparcie na rzecz MŚP stanowi obecnie element wielu umów handlowych UE...

⁵⁷ Sieć ta, współfinansowana ze środków unijnego [programu COSME](#), działa w ponad 60 krajach i skupia 3 000 ekspertów z 600 organizacji członkowskich. Ma ona na celu wsparcie małych i średnich przedsiębiorstw w prowadzeniu działalności na skalę międzynarodową.

⁵⁸ <https://eboworldwide.eu/>

Aby jeszcze bardziej wesprzeć MŚP w korzystaniu z unijnych umów handlowych, **w najnowszych umowach UE o wolnym handlu zawarto specjalne rozdziały poświęcone MŚP⁵⁹**, które zapewniają przejrzystość wobec MŚP i regularne kontakty między punktami kontaktowymi dla MŚP stron. W 2020 r. punkty kontaktowe dla MŚP ustanowione w ramach kompleksowej umowy gospodarczo-handlowej przedstawiły sprawozdanie z działalności Wspólnemu Komitetowi CETA, który zorganizował spotkanie w lipcu 2020 r. i rozpoczął realizację swojego planu prac na lata 2020–2021⁶⁰, obejmującego między innymi współpracę z Europejską Siecią Przedsiębiorczości i monitorowanie postępów działalności MŚP w ramach umowy CETA. W lutym 2021 r. odbyło się spotkanie punktów kontaktowych ustanowionych na podstawie Umowy o partnerstwie gospodarczym między Unią Europejską a Japonią, na którym obie strony przedstawiły swoje inicjatywy w zakresie wdrażania postanowień dotyczących informacji w ramach rozdziału dotyczącego MŚP.

IV. Usuwanie barier i poszukiwanie rozwiązań

IV.1 Aktualna sytuacja w zakresie barier handlowych oraz ich usuwania w roku pełnym wyzwani

Rok 2020 był szczególnie wymagający: kryzys zdrowotny i gospodarczy wywołany pandemią COVID-19 spowodował nasilenie protekcjonizmu i sprawił, że niektórzy partnerzy są mniej chętni do znoszenia barier wprowadzonych przed kryzysem.

Organy instytucjonalne ustanowione na podstawie umów handlowych UE zapewniają istotną drogę do wykrywania, zgłaszania i rozwiązywania problemów z partnerami handlowymi, z którymi UE zawarła umowy preferencyjne. Przedsiębiorstwa mogą jednak napotkać problemy w obszarach, które nie są bezpośrednio objęte umową handlową, lub w krajach, z którymi UE nie zawarła umowy preferencyjnej. W związku z tym w 2020 r. na wszystkich szczeblach (dwustronnym i wielostronnym) kontynuowano prace nad wykrywaniem i usuwaniem barier, aby rozwiązać obawy unijnych przedsiębiorstw, które napotykają środki lub praktyki ograniczające i są niesprawiedliwie traktowane przez partnerów handlowych UE lub nie mogą konkurować w równych warunkach działania. Aby ułatwić proces składania skarg, w listopadzie 2020 r. Komisja utworzyła na swoim portalu Access2Markets **pojedynczy punkt kontaktowy**, za pomocą którego użytkownicy mogą uzyskać informacje na temat barier w handlu lub partnerów handlowych niewywiązujących się ze swoich zobowiązań w zakresie handlu i zrównoważonego rozwoju.

A. Wykaz (łącznie zarejestrowanych) barier w handlu i inwestycjach na dzień 31 grudnia 2020 r.

Jak wynika z poniższej tabeli, w prowadzonej przez Komisję bazie danych Access2Markets na koniec 2020 r. odnotowano **462 aktywnych barier handlowych i inwestycyjnych w 66 państwach trzecich**:

Rodzaj środka	Liczba barier
---------------	---------------

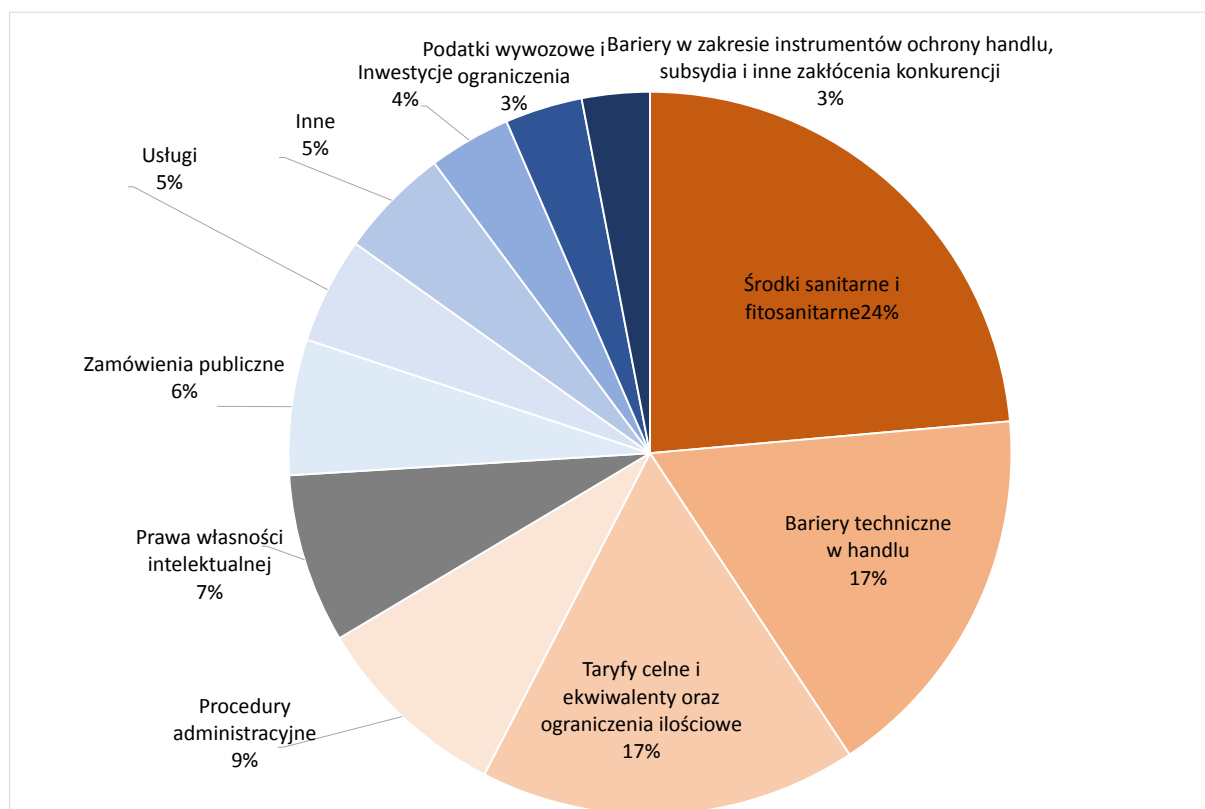
⁵⁹ Z Kanadą uzgodniono zalecenie dotyczące MŚP, a Umowa o partnerstwie gospodarczym między Unią Europejską a Japonią i umowa o handlu i współpracy między Zjednoczonym Królestwem a UE zawierają rozdziały dotyczące MŚP, podobnie jak umowy zawarte z Mercosurem oraz zaktualizowana umowa z Meksykiem. Rozdziały dotyczące MŚP stanowią również element negocjacji z Chile, Indonezją, Australią i Nową Zelandią.

⁶⁰ Plan prac i sprawozdanie z działalności są dostępne pod adresem: https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2020/july/tradoc_158910.pdf

Środki sanitarne i fitosanitarne	109
Bariery techniczne w handlu	79
Taryfy celne i ekwiwalenty oraz ograniczenia ilościowe	78
Procedury administracyjne	41
Usługi i inwestycje	39
Inne środki*	37
Prawa własności intelektualnej	35
Zamówienia publiczne	28
Podatki wywozowe i ograniczenia	16
Ogółem	462

* Inne środki obejmują bariery związane z instrumentami ochrony handlu (TDI) i subsydiami, środki mające wpływ na konkurencję oraz inne środki, których nie można zaklasyfikować do poprzednich kategorii.

Wykres 4: Rodzaje barier w 2020 r.

Jak wynika z powyższego wykresu 4, analiza **rodzajów barier** wskazuje, że największą kategorią, podobnie jak w poprzednich latach, nadal są środki sanitarne i fitosanitarne (109), które stanowią jedną czwartą wszystkich odnotowanych barier, a następnie środki związane z barierami technicznymi w handlu i taryfami oraz ograniczenia ilościowe (w każdej z kategorii prawie 80). Te trzy kategorie stanowiły prawie 60 % wszystkich aktywnych barier w 2020 r.

Z analizy **rozkładu geograficznego** wynika, że w 2020 r. Chiny nadal były krajem o największej liczbie barier, tj. 40 (o dwie więcej niż w 2019 r.); na drugim miejscu znalazła się Rosja, a za nią Indonezja i Stany Zjednoczone (po 26), Indie (25) i Turcja (24). Inne kraje z co najmniej dziesięcioma barierami to m.in. Brazylia, Korea Południowa, Australia, Algieria, Egipt, Maroko, Kanada i Malezja.

B. Zmiany w zakresie barier w handlu i inwestycjach w 2020 r.

W poniższej tabeli przedstawiono nowe zarejestrowane bariery i bariery usunięte w 2020 r.⁶¹ w podziale na rodzaje/kategorie, w przypadku których odnotowano wzrost netto (+8) w porównaniu z 2019 r.⁶²:

Rodzaj środka	Nowe bariery ⁶³	Usunięte bariery
Środki sanitarne i fitosanitarne	13	17
Bariery techniczne w handlu	5	6
Procedury administracyjne	5	4
Taryfy celne i ekwiwalenty oraz ograniczenia ilościowe	5	2
Usługi i inwestycje	4	1
Inne środki ⁶⁴	4	1
Zamówienia publiczne	3	1
Podatki wywozowe i ograniczenia	1	1
Prawa własności intelektualnej	1	0
Ogółem	41	33

Środki sanitarne i fitosanitarne ponownie znalazły się na pierwszym miejscu zarówno pod względem nowych środków (13), jak i środków usuniętych (17) i tym samym stanowią połowę wszystkich barier usuniętych w 2020 r. Usunięte bariery związane ze środkami sanitarnymi i fitosanitarnymi obejmowały, na przykład, otwarcie dla eksporterów z UE japońskich rynków na niektóre produkty wołowe z UE, zezwolenie na przywóz belgijskich jabłek do Meksyku i Tajlandii lub skłonienie Korei Południowej do zniesienia zakazu dotyczącego drobiu z Węgier.

Bariery techniczne w handlu oraz bariery związane z **procedurami administracyjnymi** były drugim i trzecim najczęściej występującym rodzajem barier.

Jeśli chodzi o **nowe bariery zarejestrowane w 2020 r. w poszczególnych sektorach**, 43 % z nich odnotowano w **sektorze rolnictwa i rybołówstwa**, podczas gdy w sektorze wina i napojów spirytusowych odnotowano cztery nowe bariery, a w sektorze motoryzacyjnym – trzy. Jednak za rolnictwem i rybołówstwem największą grupę nowych barier (8) stanowiły **środki horyzontalne**, które mogą mieć wpływ na cały wywóz do danego partnera handlowego (6) lub środki obejmujące więcej niż jeden sektor (2). **Środki horyzontalne i wielosektorowe** stanowiły łącznie jedną czwartą wszystkich nowych barier zarejestrowanych w 2020 r.⁶⁵, co odzwierciedla wzrost tendencji protekcyjnych, dodatkowo wzmocnionych pandemią COVID-19.

⁶¹ Pełen wykaz nowych zarejestrowanych barier i barier usuniętych w 2020 r. przedstawiono w dokumencie roboczym służb Komisji: <https://trade.ec.europa.eu/doclib/html/159786.htm>

⁶² Po zestawieniu środków w minionym roku (438 aktywnych barier) i danych za 2020 r. (41 nowych barier i 33 usunięte bariery) liczba barier wynosi 446. Różnica wynika z tego, że aby monitorować bariery usunięte częściowo, od 2020 r. Komisja rejestruje także bariery aktywne wymagające działań następnych, co doprowadziło do nominalnie większej liczby barier, nie zmieniając przy tym podstawowych tendencji.

⁶³ Nowe bariery to te zarejestrowane na portalu Access2Markets w 2020 r.

⁶⁴ Inne środki obejmowały bariery związane z instrumentami ochrony handlu i subsydiami, środki wpływające na konkurencję oraz inne środki, których nie można zaklasyfikować do poprzednich kategorii.

⁶⁵ Tak duży udział środków o skutku horyzontalnym utrudnia właściwe określenie ilościowe przepływów handlowych, na które wpływ mają te środki.

Bariery w handlu i inwestycjach a COVID-19

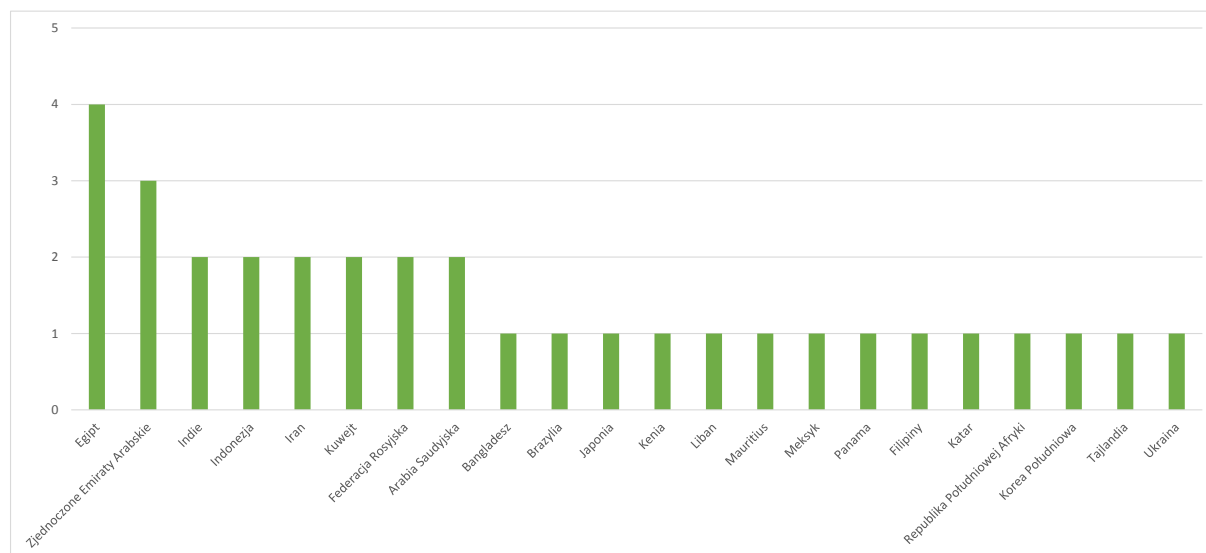
Na wczesnych etapach pandemii zakłócenia w łańcuchu dostaw doprowadziły do gwałtownego wzrostu popytu na podstawowe produkty (zdrowotne), a w związku z tym do niedoborów i nagłego wprowadzania środków ograniczających, po czym nastąpił niekontrolowany wzrost produkcji (głównie w Chinach), z którym wiązały się obawy dotyczące bezpieczeństwa i zgodności z normami UE. UE wprowadziła tymczasowy mechanizm przejrzystości w postaci **mechanizmu udzielania pozwoleń na wywóz środków ochrony indywidualnej** zastępujący zakazy krajowe – oba te środki wygasły z końcem maja 2020 r.

W pierwszej fazie pandemii wielu partnerów handlowych UE wprowadziło **ograniczenia wywozowe**. Komisja nadal monitoruje te środki, aby sprawdzić, czy czas ich obowiązywania jest ograniczony do ścisłej konieczności, tj. czy środki są usuwane, gdy tylko pozwala na to sytuacja zdrowotna⁶⁶. W przypadkach, w których okazuje się, że ograniczenia mają wpływ na dostawy do UE podstawowych towarów potrzebnych do radzenia sobie z COVID-19, UE dąży do usunięcia lub złagodzenia danego środka. Przykładem są indyjskie środki ograniczające wywóz kilku kluczowych artykułów medycznych⁶⁷, które to środki udało się znieść dzięki rozmowom na najwyższym szczeblu politycznym.

C. Bariery usunięte w 2020 r.

Komisja aktywnie zwalczała bariery w 2020 r. i doprowadziła do całkowitego lub częściowego usunięcia 33 barier u 22 partnerów handlowych, jak przedstawiono na poniższym wykresie 5.

Wykres 5: Liczba usuniętych barier w podziale na partnerów (2020 r.)

⁶⁶ Niektóre z tych środków zostały zarejestrowane w bazie danych UE do celów monitorowania (na stronie Access2Markets <https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/pl/barriers>).

⁶⁷ Dostawy, których dotyczyły ograniczenia, obejmowały hydroksychlorochinę, inne farmaceutyczne składniki czynne oraz preparaty paracetamolu (ponad jedna trzecia indyjskiej produkcji tego ostatniego produktu jest wywożona do UE).

Komisja dysponuje **wieloma instrumentami, często stosowanymi łącznie** w celu usunięcia barier w handlu. Oprócz stosowania ram instytucjonalnych na podstawie dwustronnych umów handlowych (zob. sekcja II.2 B powyżej) Komisja wykorzystuje do usuwania barier **kanały dyplomatyczne** oraz dialog na wysokim szczeblu ze swoimi partnerami handlowymi. Regularnie podnosi również kwestię barier na forach wielostronnych w ramach WTO. Może również wszczynać dochodzenia na podstawie unijnego rozporządzenia w sprawie barier w handlu (dwa dochodzenia rozpoczęto w 2020 r. i zakończono w 2021 r.; zob. poniżej).

Działania dwustronne jako skuteczna droga usuwania barier

Przykłady działań na poziomie dwustronnym:

- Arabia Saudyjska/tworzywa sztuczne: Dzięki połączonym działaniom Komisji, państw członkowskich UE i przedsiębiorców udało się nie dopuścić do powstania bariery technicznej w kwestii certyfikacji materiałów z tworzyw sztucznych przez Arabię Saudyjską. Państwa członkowskie i stowarzyszenia branżowe zgłosiły Komisji nowy wymóg, który miał wprowadzić obowiązek stosowania w opakowaniach certyfikowanych oksy-biodegradowalnych tworzyw sztucznych. Komisja przeanalizowała tę kwestię i stwierdziła, że takie ograniczenie nie ma podstaw naukowych (tj. brak dowodów na korzystny wpływ oksy-biodegradowalnych tworzyw sztucznych na środowisko). Te i inne dowody naukowe przedstawione przez delegaturę Unii w Arabii Saudyjskiej doprowadziły do niezastosowania przepisów technicznych dotyczących opakowań.
- Indonezja/prawo własności intelektualnej: Przez ostatnie dwa lata Komisja podnosiła w rozmowach z Indonezją kwestię produkcji lokalnej jako warunku wstępnego ochrony patentowej dla produktów farmaceutycznych, ponieważ była to poważna przeszkoda dla europejskich przedsiębiorstw chcących konkurować na rynkach w Indonezji. UE prowadziła rozmowy z Indonezją za pośrednictwem kanałów dyplomatycznych i współpracowała z państwami o podobnych poglądach w celu znalezienia rozwiązania, które byłoby korzystne dla obu stron, zarówno dla lokalnego, jak i europejskiego przemysłu innowacyjnego, oraz zgodne z normami międzynarodowymi. W październiku 2020 r. Indonezja przyjęła nową ustawę zbiorczą w sprawie tworzenia miejsc pracy, w której zniesiono ten wymóg. Stanowiło to ważny krok w kierunku zapewnienia zgodności z normami międzynarodowymi, obejmującymi m.in. produkcję, przywóz i licencjonowanie opatentowanych wynalazków w Indonezji.

...obok działań w ramach Światowej Organizacji Handlu i jej różnych komitetów...

Biorąc pod uwagę wzrost liczby przepisów i uregulowań mających wpływ na handel międzynarodowy, niezwykle ważne jest właściwe wdrożenie wielostronnych zasad związanych z barierami technicznymi w handlu. Dzięki skutecznemu zaangażowaniu UE na forum **Komitetu WTO ds. Barier Technicznych w Handlu** wiele takich barier związanych z barierami technicznymi w handlu można było wyjaśnić lub usunąć, bądź też zapobiec ich powstaniu, ułatwiając tym samym wywóz z UE. Zgodnie z ostatnimi szacunkami środki takie dotyczyły **wywozu z UE o wartości około**

83 mld EUR⁶⁸ w ciągu ostatniego dziesięciolecia w wielu różnych sektorach, w szczególności w sektorze wyrobów medycznych, farmaceutycznym, motoryzacyjnym, żywności i napojów, produktów IT, a także urządzeń elektrycznych, kosmetyków, zabawek, wyrobów włókienniczych, ceramicznych lub mebli⁶⁹.

... a rozporządzenie w sprawie barier handlowych zapewniło dodatkową drogę prawną w szczególnych przypadkach.

Rozporządzenie w sprawie barier handlowych jest instrumentem prawnym, który zapewnia przedsiębiorstwom, branżom, stowarzyszeniom i państwom członkowskim UE prawo do wnoszenia do Komisji skarg dotyczących barier w handlu w krajach trzecich. Jeżeli dana skarga spełnia kryteria przyjęcia, Komisja bada sprawę, aby ustalić, czy istnieją dowody na naruszenie zasad handlu międzynarodowego, prowadzące do powstania niekorzystnych skutków lub szkodę dla handlu, oraz czy podjęcie działań leży w interesie UE. W przypadku stwierdzenia w ramach tej procedury, że konieczne jest podjęcie działań w celu zapewnienia przestrzegania zasad handlu międzynarodowego oraz usunięcia wyrządzonej szkody, mogą zostać wprowadzone odpowiednie środki, które mogą obejmować wszczęcie procedury rozstrzygania sporów.

Do tej pory wszczęto **24 procedury badania na podstawie rozporządzenia w sprawie barier handlowych** w odniesieniu do praktyk handlowych stosowanych przez wielu partnerów handlowych (np. Brazylię, Kanadę, Japonię, Turcję). Dwa badania rozpoczęto w 2020 r. i zakończono w 2021 r.

- Przykłady obejmują Arabię Saudyjską/plytki i Meksyk/„Tequila”: W dniu 5 maja 2021 r. Komisja zakończyła dochodzenia w sprawie środków stosowanych przez Arabię Saudyjską⁷⁰ ograniczających dostęp do rynku płytek ceramicznych z UE oraz w sprawie środków stosowanych przez Meksyk⁷¹ wpływających na wywóz napoju spirytusowego „Tequila” do UE. Dochodzenia te wszczęto na podstawie skarg złożonych przez odpowiednie stowarzyszenia przedsiębiorców (tj. Europejskie Stowarzyszenie Przemysłu Ceramicznego (Cerame-Unie) i Brewers of Europe) i doprowadziły do wyjaśnienia sytuacji prawnej oraz skutków gospodarczych środków stosowanych przez państwa trzecie. W wyniku badań stwierdzono, że nowe przepisy techniczne Arabii Saudyjskiej utrudniają 75–80 % wywozu płytek ceramicznych z UE, którego wartość wynosi 120–150 mln EUR rocznie, i mają wpływ na wiele unijnych MŚP, natomiast odmowa wydania przez Meksyk świadectw wywozowych dla „Tequili” przeznaczonej na rynek Unii Europejskiej może stanowić ograniczenie wywozowe zabronione na podstawie zasad WTO.

Po zakończeniu tych dwóch badań **Komisja jest teraz w lepszej pozycji, aby doprowadzić do usunięcia tych barier**. Komisja będzie teraz współpracować z Arabią Saudyjską, aby zapewnić usunięcie tych barier w drodze negocjacji lub poprzez wniesienie sprawy do WTO. Komisja będzie

⁶⁸ W ramach tej metodyki szacuje się bieżące przepływy handlowe, w przypadku których zniesienie barier technicznych w handlu lub zapobieżenie im wiązało się z korzyściami, nie podaje się natomiast ilościowego określenia wzrostu wywozu lub innych skutków dla handlu.

⁶⁹ Zob. również publikacja Centrum Studiów nad Polityką Europejską z lutego 2021 r.: „Multilateral cooperation behind the trade war headlines: How much trade is freed up?” [„Współpraca wielostronna pomimo atmosfery wojny handlowej: jak bardziej wolny staje się handel?”]; autorstwa Luciana Cernata i Davida Bouchera; https://www.ceps.eu/download/publication/?id=32164&pdf=PI2021-03_Multilateral-cooperation-behind-the-trade-war-headlines.pdf

⁷⁰ https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2021/may/tradoc_159564.pdf

⁷¹ https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2021/may/tradoc_159563.pdf

również monitorować toczące się procedury administracyjne w Meksyku, aby zapewnić usunięcie bariery handlowej.

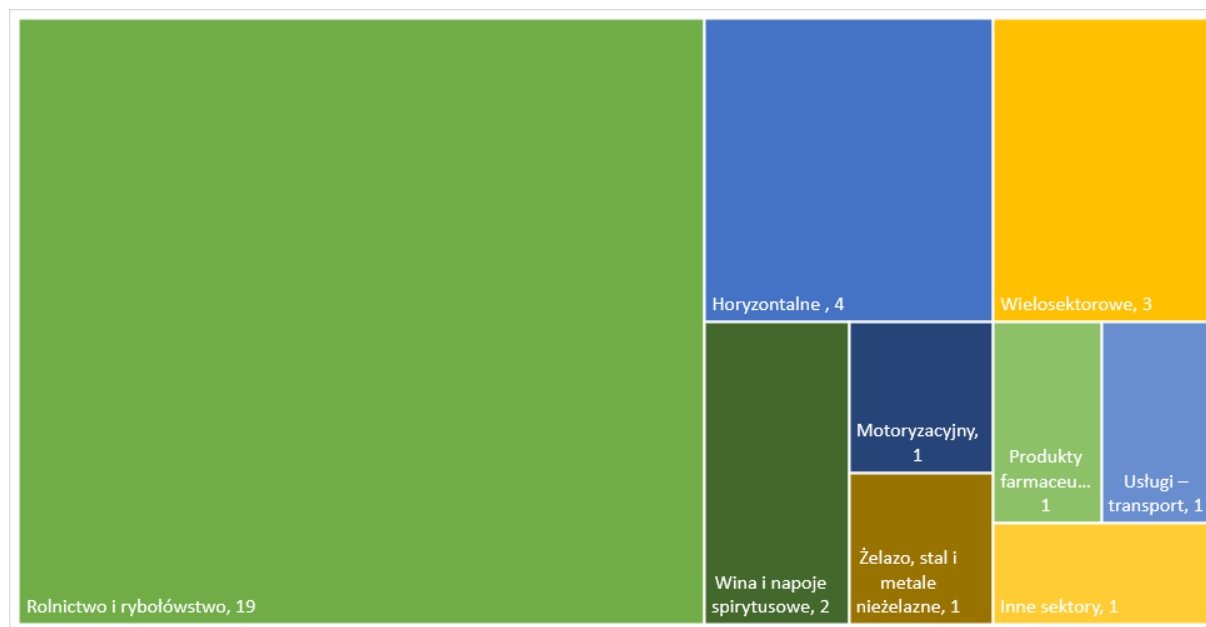
D. Funkcjonowanie partnerstwa na rzecz dostępu do rynku i jego wpływ w 2020 r.

Niezależnie od trudności spowodowanych pandemią COVID-19 w 2020 r. osiągnięto konkretne wyniki dzięki stałej współpracy między Komisją, państwami członkowskimi i przedsiębiorstwami w ramach grup doradczych ds. dostępu do rynku w Brukseli, ale także w ramach wielu zespołów ds. dostępu do rynku kierowanych przez zespoły ds. handlu w delegaturach Unii oraz zainteresowane strony dostarczające informacji o sytuacji na miejscu w krajach partnerskich UE.

Jeśli chodzi o **rozkład geograficzny barier usuniętych w 2020 r.**, 4 z nich dotyczyły Egiptu, 3 – Zjednoczonych Emiratów Arabskich, 2 – Indii, Indonezji, Iranu, Kuwejtu, Rosji i Arabii Saudyjskiej, natomiast w 14 innych krajach usunięto po jednej barierze. Prawie połowę barier (15) usunięto w południowym regionie Morza Śródziemnego i w regionie Bliskiego Wschodu, co oznacza, że Komisja reaguje na rosnące tendencje protekcyjnistyczne w tym strategicznym regionie. Siedem barier usunięto w Azji Południowej i Południowo-Wschodniej.

Podobnie jak w latach wcześniejszych **sektorem, który najbardziej skorzystał** z usunięcia wielu barier, był sektor **rolnictwa i rybołówstwa**, na który przypadło prawie 60 % wszystkich usuniętych barier. Siedem z usuniętych barier (jedna piąta) dotyczyło barier horyzontalnych lub wielosektorowych.

Wykres 6: Liczba usuniętych barier w podziale na sektory (2020 r.)

Ogólnie rzecz biorąc, z **analizy ekonometrycznej**⁷² przeprowadzonej przez Komisję Europejską wynika, że dzięki usunięciu szeregu barier w latach 2014–2019⁷³ **wartość wywozu z Unii**

⁷² Ta metodyka ma zastosowanie wyłącznie do handlu towarami i nie pozwala na uwzględnienie złożonych barier horyzontalnych mających wpływ na towary ani barier, których zakres wykracza poza towary.

Europejskiej w 2020 r. była o 5,4 mld EUR wyższa niż gdyby bariery nadal istniały. Te dodatkowe 5,4 mld EUR wywozu z UE to wymierne korzyści uzyskane dzięki działaniom na rzecz wdrażania i egzekwowania przepisów podejmowanym przez Komisję, państwa członkowskie i przedsiębiorstwa w ramach partnerstwa na rzecz dostępu do rynku.

IV.2 Ułatwianie składania skarg: pojedynczy punkt kontaktowy

Uruchomienie pojedynczego punktu kontaktowego pomaga ukierunkować i uruchomić zasoby na potrzeby zwalczania barier handlowych...

Uruchomienie **pojedynczego punktu kontaktowego**⁷⁴ w dniu 16 listopada 2020 r. powinno jeszcze bardziej usprawnić komunikację między Komisją a zainteresowanymi stronami zgłaszającymi skargi dotyczące barier w dostępie do rynku i naruszeń zobowiązań dotyczących handlu i zrównoważonego rozwoju oraz skargi związane z nieprzestrzeganiem wymogów w ramach unijnego „ogólnego systemu preferencji taryfowych” (GSP). Pojedynczy punkt kontaktowy został zaprojektowany w taki sposób, aby zapewnić Komisji możliwość oparcia się przy rozpatrywaniu skarg na solidnej podstawie dowodowej, co pozwoli jej na szybsze i skuteczniejsze działanie w przypadkach, w których uzna, że istnieją podstawy do podjęcia działań. Jednocześnie mechanizm pojedynczego punktu kontaktowego i wytyczne Komisji stanowią odpowiedź na trudności, jakich wiele zainteresowanych stron doświadcza w związku z określeniem właściwych kanałów i informacji, które muszą przedstawić, aby mogły złożyć skargę i monitorować postępy w tym zakresie.

Pojedynczy punkt kontaktowy działa lepiej również dzięki usprawnieniu podejścia do zarządzania pracami w zakresie barier w Dyrekcji Generalnej ds. Handlu oraz w szerszej grupie służb Komisji, które wyrażają obawy w związku z potencjalnymi barierami. Chociaż wszystkie bariery są monitorowane, niektóre z nich są traktowane priorytetowo z uwagi na ich moc prawną, znaczenie gospodarcze lub systemowe oraz możliwości ich usunięcia.

... ułatwiając przygotowywanie lepszych argumentów

Dostęp do pojedynczego punktu kontaktowego można uzyskać za pośrednictwem platformy internetowej Access2Markets (zob. sekcja III. A), poprzez którą można złożyć skargę przez internet⁷⁵. Od czasu ogłoszenia uruchomienia pojedynczego punktu kontaktowego latem 2020 r. użytkownicy skontaktowali się z nim ponad 60 razy w sprawie możliwych skarg, w wyniku czego wpłynęło 17 formalnych skarg.

... oraz pomagając Komisji reagować szybciej i skuteczniej...

Dzięki **pracy pojedynczego punktu kontaktowego już teraz wyraźnie widać zmianę** w sposobie, w jaki Komisja zajmuje się kwestią barier. Jak widać na poniższym przykładzie, otrzymanie właściwych informacji na wczesnym etapie zwiększa szanse na skuteczne zajęcie się kwestią barier za pomocą pełnego wachlarza dostępnych kanałów formalnych i nieformalnych.

⁷³ W analizie uwzględniono 130 barier usuniętych w latach 2014–2019. W ramach tej analizy tylko niektóre bariery można określić ilościowo – mianowicie te, które mają wpływ na wywóz towarów z UE i które nie mają skutków horyzontalnych. Analiza nie obejmuje barier usuniętych w 2020 r., ponieważ określenie wpływu na handel wymaga danych z co najmniej jednego pełnego roku po usunięciu bariery.

⁷⁴ Zob. Wytyczne operacyjne: https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/en/form-assets/operational_guidelines.pdf

⁷⁵ Skargi dotyczące dostępu do rynku lub naruszeń zobowiązań dotyczących handlu i zrównoważonego rozwoju można teraz składać przez internet za pomocą odpowiednich formularzy na portalu Access2Markets.

- Przykład: Egipt/płytki ceramiczne: Niedawnym przykładem jest nałożony przez Egipt tymczasowy zakaz przywozu płytek ceramicznych. Przedsiębiorstwa z UE, działające za pośrednictwem swojego stowarzyszenia branżowego, mogły szybko zareagować dzięki pomocy nowego punktu kompleksowej obsługi i, postępując zgodnie z formularzem skargi, były w stanie zebrać wymagane informacje zaledwie kilka dni po ogłoszeniu przez Egipt środków. Dzięki temu Komisja mogła z pomocą delegatury Unii nawiązać kontakt z władzami egipskimi na wczesnym etapie, w tym poprzez kontakty dyplomatyczne i wymianę pism. W marcu 2021 r., po upływie trzymiesięcznego okresu wstępnego, Egipt podjął decyzję o nieprzedłużaniu okresu obowiązywania środka, w związku z czym środek ten wygasł.

Jednocześnie należy zauważyć, że wszystkie dotychczasowe skargi formalne dotyczyły głównie barier w dostępie do rynku, a nie zrównoważonego rozwoju, co odzwierciedla dodatkową złożoność potencjalnych spraw w tym obszarze, ale także większą wiedzę zainteresowanych przedsiębiorstw na temat działań prowadzonych obecnie w zakresie dostępu do rynku. W stosownych przypadkach Komisja regularnie dokonuje przeglądu swoich wytycznych operacyjnych dotyczących pojedynczego punktu kontaktowego i dostosowuje je, uwzględniając uwagi zainteresowanych stron⁷⁶. Jest to istotne, ponieważ nowy system składania skarg nakłada na przedsiębiorstwa i inne zainteresowane strony obowiązek przedstawiania w stosownych przypadkach dobrze uargumentowanych i uzasadnionych spraw. Dzięki temu Komisja będzie mogła odpowiednio zareagować. Ponadto Komisja zawsze zastrzega sobie prawo do podejmowania działań z własnej inicjatywy (poprzez wszczynanie spraw z urzędu), zarówno w odniesieniu do barier związanych z dostępem do rynku, jak i w odniesieniu do naruszeń zobowiązań dotyczących handlu i zrównoważonego rozwoju.

V. Dwustronne i wielostronne egzekwowanie zobowiązań handlowych: rozstrzyganie sporów⁷⁷

Głównymi elementami nowego podejścia Komisji do wdrażania i egzekwowania przepisów są skuteczne działania na wcześniejszych etapach w zakresie wdrażania, zapobiegania powstawaniu potencjalnych barier oraz usuwania istniejących barier, zanim się ugruntują. Działania te muszą być jednak wsparte skutecznymi procedurami prawnymi służącymi rozstrzygnięciu sporów, które w stosownych przypadkach można zastosować.

V.1 Wykorzystywanie mechanizmów rozstrzygania sporów

A. Rozstrzyganie sporów w ramach WTO

Rozstrzyganie sporów w ramach WTO pozostaje ważne dla skutecznego egzekwowania przepisów, pomimo obecnego zablokowania jej funkcji Organu Apelacyjnego

⁷⁶ Pierwszą aktualizację uwzględniającą wkład zainteresowanych stron sporządzono we wrześniu i jest ona dostępna pod adresem: <https://ec.europa.eu/trade/trade-policy-and-you/contacts/chief-trade-enforcement-officer/>

⁷⁷ Szczegółowe podsumowanie, w szczególności spraw WTO, w których UE występuje jako skarżący lub pozwany, oraz spraw prowadzonych na podstawie umów dwustronnych UE, przedstawiono w najbardziej aktualnym wydaniu „Overview of the EU’s active dispute settlement cases” [„Przegląd trwających spraw dotyczących rozstrzygania sporów z udziałem UE”] opublikowanym na stronie internetowej Dyirekcji Generalnej ds. Handlu (<https://ec.europa.eu/trade/policy/accessing-markets/dispute-settlement/>).

W ramach systemu rozstrzygania sporów WTO wydawane są **niezależne i bezstronne orzeczenia**, które są wiążące dla stron sporu i od których można się **odwołać**, co gwarantuje **jakość i zasadność** tych orzeczeń.

WTO oferuje skuteczny i sprawdzony system rozstrzygania sporów, który UE może wykorzystywać do egzekwowania swoich praw w ramach WTO, gdy inni członkowie WTO nie przestrzegają ich zobowiązań. Do czerwca 2021 r. UE wszczęła 104 z 600 sporów wniesionych do WTO od 1995 r.

W okresie objętym niniejszym sprawozdaniem **UE wszczęła znaczną liczbę procedur rozstrzygania sporów**. Choć pandemia COVID-19 miała nieunikniony wpływ na harmonogram rozstrzygania sporów WTO, UE aktywnie promowała i wspierała działania w ramach WTO mające na celu utrzymanie sporów w toku, jak np. prowadzenie posiedzeń arbitrażowych w formie wirtualnej lub hybrydowej.

Procedury rozstrzygania sporów w ramach WTO

- **Kontynuowano postępowania arbitrażowe dotyczące wielu sporów** wszczętych przez UE, w tym: przeciwko Turcji w sprawie dotyczącej produktów farmaceutycznych (DS583); przeciwko Kolumbii w sprawie dotyczącej ceł antydumpingowych na mrożone frytki z Belgii, Niemiec i Holandii (DS591); przeciwko Indiom w sprawie dotyczącej nadmiernych indyjskich taryf celnych na niektóre towary w sektorze technologii informacyjno-komunikacyjnych (DS582); oraz przeciwko USA w sprawie niektórych środków dotyczących produktów ze stali i aluminium (DS548) oraz ceł antydumpingowych i wyrównawczych na dojrzale oliwki z Hiszpanii (DS577).
- UE **wprowadziła do etapu arbitrażu** spór dotyczący indonezyjskiego zakazu wywozu rudy niklu, a także indonezyjskich krajowych wymogów dotyczących przetwarzania rudy niklu i rudy żelaza. W dniu 29 kwietnia 2021 r. powołano panel w sprawie Indonezja – środki dotyczące surowców (DS592).
- W październiku 2020 r., w **sporze UE z USA** dotyczącym dużych cywilnych statków powietrznych (DS353), Organ Rozstrzygania Sporów WTO upoważnił UE do zawieszenia koncesji w stosunku do USA do poziomu prawie czterech mld USD rocznie. Po faktycznym nałożeniu środków zaradczych przez UE w dniu 10 listopada 2020 r. oraz wzajemnym zawieszeniu środków zaradczych przez UE i Stany Zjednoczone w dniu 5 marca 2021 r. na okres czterech miesięcy w dniu 15 czerwca 2021 r. osiągnięto porozumienie w sprawie ram współpracy w odniesieniu do dużych cywilnych statków powietrznych, zgodnie z którym środki zaradcze pozostają zawieszone na okres kolejnych pięciu lat.

B. Rozstrzyganie sporów na szczeblu dwustronnym

W 2020 r. Komisja kontynuowała działania w zakresie postępowań na podstawie przepisów dotyczących rozstrzygania sporów zawartych w dwustronnych umowach handlowych...

Zgodnie z procedurami rozstrzygania sporów, które zawarto w 31 z 37 umów handlowych UE objętych niniejszym sprawozdaniem, pierwszym krokiem powinno być wzajemne uzgodnienie rozwiązań w drodze konsultacji. Jest to możliwe w przypadkach, w których obie strony faktycznie chcą szybko wyeliminować zakłócenia równowagi i przeszkody w handlu wykryte podczas monitorowania zgodności z tymi umowami.

Jeżeli nie wydaje się możliwe, aby w drodze konsultacji można było osiągnąć rozwiązanie satysfakcjonujące dla obu stron, każda z nich może wystąpić z wnioskiem o powołanie panelu ds. rozstrzygania sporów.

Od 2018 r. UE wystąpiła o rozstrzygnięcie sporu w ramach czterech dwustronnych umów handlowych: układu o stowarzyszeniu z **Ukrainą**, umowy o wolnym handlu z Republiką **Korei**, umowy o partnerstwie gospodarczym z **Południowoafrykańską Wspólnotą Rozwoju (SADC)**⁷⁸ oraz układu o stowarzyszeniu z **Algierią**. W 2020 r. i na początku 2021 r. podjęto m.in. następujące działania:

⁷⁸ Umowa o partnerstwie gospodarczym UE-SADC ma zastosowanie do UE oraz sześciu państw Południowoafrykańskiej Wspólnoty Rozwoju (SADC). Eswatini, Botswany, Lesotho, Mozambiku, Namibii i Republiki Południowej Afryki.

- W kwietniu 2020 r. UE wystąpiła o powołanie panelu arbitrażowego przy **Południowoafrykańskiej Unii Celnej (SACU)**⁷⁹ na podstawie umowy o partnerstwie gospodarczym UE z Południowoafrykańską Wspólnotą Rozwoju (SADC)⁸⁰ w związku ze środkami ochronnymi zastosowanymi wobec wywozu drobiu z UE. Proces wyboru członków panelu, tymczasowo zawieszony ze względu na sytuację w zakresie zdrowia publicznego, wznowiono w dniu 22 listopada 2020 r. i obecnie jest w toku.
- W czerwcu 2020 r. Komisja zwróciła się ponadto do Rady Stowarzyszenia w ramach umowy z Algierią o rozstrzygnięcie w kwestii szeregu środków ograniczających przywóz, w tym wprowadzonego przez **Algierię** zakazu przywozu samochodów. W rezultacie w celu rozwiązania sporu w sposób polubowny w 2021 r. przeprowadzono wiele rund konstruktywnych rozmów między UE a Algierią rozpoczętych we wrześniu 2020 r. i obejmujących wszystkie zakwestionowane środki.
- Jeżeli chodzi o **Koreę**, w styczniu 2021 r. panel ekspertów, po opóźnieniach związanych m.in. z pandemią COVID-19, wydał orzeczenie w sprawie wniesionej przez UE dotyczącej wynikającego z umowy o wolnym handlu zobowiązania Korei do ratyfikacji podstawowych konwencji MOP oraz w kwestii przepisów dotyczących związków zawodowych (zob. sekcja II.2 C).
- Jeżeli chodzi o **Ukrainę**, w dniu 11 grudnia 2020 r. panel wydał orzeczenie na korzyść UE w kwestii zakazu wywozu drewna do UE. W dniu 29 czerwca 2021 r. Ukraina poinformowała UE na piśmie o swoich postępach w wykonywaniu decyzji panelu arbitrażowego, ale nie była w stanie przedstawić informacji o jakichkolwiek środkach wprowadzonych w celu wykonania tej decyzji.

⁷⁹ Pięciu członków Południowoafrykańskiej Wspólnoty Rozwoju (Botswana, Lesotho, Namibia, Republika Południowej Afryki i Eswatini) utworzyło unię celną.

⁸⁰ <https://www.sadc.int/about-sadc/overview/>

Sprawa dotycząca rozstrzygnięcia sporu z Ukrainą

W 2005 r. Ukraina rozpoczęła stosowanie zakazu dotyczącego wywozu kilku gatunków drewna w postaci drewna nieprzetworzonego i tarcicy. W latach 2015–2017 Ukraina rozszerzyła zakres produktu w ramach tego **zakazu wywozu**, aby objąć nim **wywóz nieprzetworzonego drewna wszystkich gatunków**. Ponieważ nie udało się tej kwestii rozwiązać za pomocą działań politycznych, w dniu 22 listopada 2018 r. Komisja podjęła decyzję o wszczęciu procedury rozstrzygania sporów z Ukrainą na podstawie dwustronnego układu o stowarzyszeniu UE–Ukraina (panel arbitrażowy powołano w dniu 28 stycznia 2020 r.).

Podejście przyjęte przez Komisję Europejską w tej sprawie było uzasadnione nie tylko **solidną podstawą prawną**, ale również **skutkami gospodarczymi** ukraińskiego zakazu wywozu. Podczas gdy Ukraina stała się w tym czasie drugim co do wielkości źródłem przywozu (przetworzonej) tarcicy z drewna miękkiego dla Chin, przywóz nieprzetworzonego drewna z Ukrainy do UE spadł z 2 mln ton w 2015 r. (14 % przywozu do UE) do zaledwie 2 000 ton w 2019 r., co potencjalnie poważnie wpływa na dostępność surowców istotnych dla unijnego przemysłu obróbki drewna.

Panel arbitrażowy wydał ostateczne orzeczenie w dniu 11 grudnia 2020 r., stwierdzając, że ukraiński zakaz wywozu nieprzetworzonego drewna był niezgodny z art. 35 układu o stowarzyszeniu UE–Ukraina, który zabrania stosowania zakazów wywozu. W orzeczeniu **wyjaśniono** również, że **odpowiednie wyjątki nie miały zastosowania**, odrzucając argument Ukrainy, że zakaz wywozu nieprzetworzonego drewna wprowadzono zgodnie z prawem w celu ochrony ukraińskich lasów. Panel podtrzymał tę linię argumentacji jedynie w odniesieniu do bardzo wąskiego, stosowanego wcześniej zakazu wywozu tarcicy dziesięciu bardzo rzadko sprzedawanych gatunków drewna.

Sprawa ta ilustruje politykę UE polegającą na podejmowaniu **stanowczych działań przeciwko ograniczeniom wywozowym**, ponieważ stanowią one **systemowe zagrożenie** dla handlu międzynarodowego. Znalazło to również odzwierciedlenie w działaniach UE i innych partnerów handlowych przeciwko niektórym chińskim ograniczeniom dotyczącym surowców lub – ostatnio – we wszczęciu przez UE w ramach WTO procedury rozstrzygania sporów przeciwko indonezyjskiemu zakazowi wywozu rudy niklu (DS592 – zob. ramka dotycząca procedur rozstrzygania sporów w ramach WTO).

V.2 Odnowienie puli arbitrów i ekspertów w dziedzinie handlu i zrównoważonego rozwoju

W grudniu 2020 r. Komisja wezwała do składania wniosków w związku z odnowieniem puli arbitrów oraz oddzielnej puli ekspertów w dziedzinie handlu i zrównoważonego rozwoju na potrzeby paneli ds. rozstrzygania sporów w ramach umów handlowych, których stroną jest UE. Komisja selekcyjna złożona z doświadczonych sędziów międzynarodowych i naukowców przeanalizuje wnioski w celu potwierdzenia, czy spełniają kryteria wymagane do powołania.

Zgodnie z przyjętym przez Komisję zobowiązaniem do zapewnienia równej reprezentacji w arbitrażu, Komisja będzie dążyć do zagwarantowania równowagi płci w swoich wnioskach do Rady dotyczących wykazów arbitrów i ekspertów, jak również przy powoływaniu arbitrów lub ekspertów w dziedzinie handlu i zrównoważonego rozwoju w konkretnych sporach.

V.3 Reagowanie na przeszkody w rozwiązywaniu sporów

W związku z zablokowaniem pracy Organu Apelacyjnego WTO Unia Europejska wysunęła się na pierwszy plan w działaniach na rzecz znalezienia tymczasowego obejścia do czasu uzgodnienia trwałego rozwiązania...

Organ Apelacyjny WTO jest sparaliżowany od grudnia 2019 r. z powodu zablokowania powoływania członków. Istnieje więc możliwość, że spory nie zostaną rozstrzygnięte w sposób wiążący w przypadku, gdy strona przegrywająca wniesie odwołanie od sprawozdania zespołu orzekającego do niedziałającego Organu Apelacyjnego i nie wyrazi zgody na arbitraż odwoławczy zgodnie z zasadami WTO. Obecnie nie można rozpatrzeć coraz większej liczby takich spraw, co ma negatywny wpływ na stabilność i przewidywalność sytuacji w handlu międzynarodowym. Opisany poniżej mechanizm tymczasowego arbitrażu odwoławczego (MPIA) ma na celu rozwiązanie tego problemu.

A. Wynegocjowanie porozumienia w sprawie tymczasowego arbitrażu odwoławczego (MPIA)

Tymczasowy arbitraż odwoławczy umożliwia uczestnikom wiążące i niezależne rozstrzygnięcie sporów zgodnie z zasadami WTO, a także możliwość odwoływania się...

W kwietniu 2020 r. UE i grupa innych członków WTO ustanowiła mechanizm **tymczasowego arbitrażu odwoławczego**, znany jako „MPIA”. Rozwiązanie to – do którego może przystąpić każdy członek WTO – oznacza, że jego uczestnicy zobowiązują się do rozpatrywania wszelkich odwołań w sporach w ramach WTO między sobą w drodze arbitrażu odwoławczego zgodnie z zasadami WTO do momentu aż Organ Apelacyjny będzie mógł w pełni funkcjonować.

Opierając się na obowiązujących zasadach WTO, **tymczasowy arbitraż odwoławczy umożliwia uczestnikom dalsze korzystanie z prawa do odwoływania się w sporach WTO do momentu aż Organ Apelacyjny będzie w stanie w pełni funkcjonować**, jak również z prawa do wiążącego i niezależnego rozstrzygnięcia sporów handlowych. Oznacza to, że w stosunkach z innymi uczestnikami tymczasowego arbitrażu odwoławczego UE nadal korzysta z w pełni funkcjonującego, dwustopniowego systemu rozstrzygnięcia sporów w ramach zasad WTO pomimo kryzysu Organu Apelacyjnego. Ponadto dzięki zachowaniu możliwości rozstrzygnięcia sporów w taki sposób wśród uczestników tymczasowy arbitraż odwoławczy ogólnie przyczynia się do zapewniania stabilności i ochrony handlu opartego na zasadach. W dniu 30 czerwca 2021 r. mechanizm tymczasowego arbitrażu odwoławczego obejmował 25 członków WTO⁸¹. Należą do nich główni użytkownicy systemu rozstrzygnięcia sporów WTO, którzy odpowiadają za około połowę światowego PKB. W lipcu 2020 r. członkowie WTO uczestniczący w tym systemie utworzyli 10-osobową stałą pulę arbitrów odwoławczych, z której wybiera się losowo trzech arbitrów do każdej sprawy w celu rozpatrzenia wszelkich odwołań objętych tymczasowym arbitrażem odwoławczym.

Tymczasowy arbitraż odwoławczy wdrożono w szeregu sporów, w których obie strony są uczestnikami tego mechanizmu, poprzez podpisanie umów o arbitrażu odwoławczym odpowiadających modelowi zgodnemu z modelem tymczasowego arbitrażu odwoławczego. Spory te obejmują sprawę UE przeciwko Kolumbii dotyczącą ceł antydumpingowych na mrożone frytki przywożone z określonych państw członkowskich UE (DS591). W związku z tym, jeżeli UE wygra tę

⁸¹ UE, Australia, Benin, Brazylia, Kanada, Chiny, Chile, Kolumbia, Kostaryka, Ekwador, Gwatemala, Hongkong (Chiny), Islandia, Meksyk, Czarnogóra, Nowa Zelandia, Nikaragua, Norwegia, Pakistan, Singapur, Szwajcaria, Ukraina, Urugwaj i Peru.

sprawę na etapie arbitrażu, Kolumbia nie będzie mogła próbować wstrzymać tego rozstrzygnięcia poprzez odwołanie się do нефункционирующего Organu Apelacyjnego.

B. Wzmocnienie rozporządzenia dotyczącego egzekwowania

Zmiany w unijnym rozporządzeniu w sprawie egzekwowania umożliwiają UE przeciwdziałanie podejmowanym przez partnerów próbom uniemożliwienia rozstrzygnięcia sporów w ramach WTO lub sporów dwustronnych.

Poprzez zmianę **rozporządzenia w sprawie egzekwowania** UE zwiększyła swoje możliwości w zakresie bardziej asertywnego korzystania ze swoich praw międzynarodowych oraz ich egzekwowania. **Zmiany** wprowadzone rozporządzeniem (UE) 2021/167, które weszło w życie w dniu 13 lutego 2021 r., zwiększają zdolności UE do działania w dwóch istotnych aspektach.

- Po pierwsze, zmiany umożliwiają UE zawieszenie lub wycofanie zobowiązań wobec partnera handlowego w sytuacji naruszenia międzynarodowych zasad handlu lub zobowiązań tego partnera handlowego wobec UE, jeżeli dany partner handlowy próbuje udaremnić ostateczne i wiążące zakończenie danego procesu rozstrzygania sporów, czy to na podstawie uzgodnienia WTO w sprawie rozstrzygania sporów, czy też w odniesieniu do dwustronnych lub regionalnych umów handlowych. Innymi słowy, zmiany dotyczą sytuacji, w których pomimo działania UE w dobrej wierze i podejmowania przez nią wszelkich starań nie można uzyskać wiążącego orzeczenia w sprawie sporu handlowego dotyczącego naruszenia praw UE. Może to wynikać z niepodjęcia przez kontrahenta (partnera handlowego UE) wymaganych działań (np. odmowa wyznaczenia arbitrów na podstawie zawartej z UE międzynarodowej umowy handlowej) lub wniesienia przez kontrahenta odwołania od sprawozdania zespołu orzekającego WTO do нефункционирующего Organu Apelacyjnego WTO oraz braku zgody na zastosowanie tymczasowego arbitrażu odwoławczego na podstawie art. 25 uzgodnienia WTO w sprawie rozstrzygania sporów. Działania w zakresie egzekwowania praw w postaci zawieszenia lub wycofania zobowiązań UE wobec danego partnera handlowego będą skutecznie chronić interesy gospodarcze UE.
- Po drugie zmiany te rozszerzają również zakres możliwych środków zaradczych, umożliwiając UE stosowanie środków zaradczych w obszarze handlu usługami oraz w odniesieniu do niektórych aspektów praw własności intelektualnej związanych z handlem. Wachlarz możliwości UE w zakresie środków egzekwowania przepisów jest zatem znacznie szerszy i lepiej dostosowany do współczesnego społeczeństwa opartego na wiedzy. Zapewnienie takich środków odpowiada zatem wadze, którą UE przypisuje do wywiązywania się ze zobowiązań przez jej partnerów handlowych.